

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem

Budai Campus

Képesítő fordítás

Lajos Annamária Lilla

Agrár- és természettudományi szakfordító
szakirányú továbbképzés

Vidékfejlesztés és Fenntartható Gazdaság Intézet

Idegen Nyelvi Tanszék

Budapest

2024

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem

Budai Campus

Respiratory depression and analgesia by opioid drugs

in freely behaving larval

zebrafish

Az opiát tartalmú gyógyszerek által kiváltott hipoventiláció és fájdalomcsillapítás

zebradánió lárva modellen

Képesítőfordítás

Belső konzulens: Kissné Békássy Enikő

Nyelvtanár

Külső konzulens: Dr. Horváth Ákos

Tanszékvezető egyetemi tanár

Hallgató: Lajos Annamária Lilla

CJP42Q

Képzés: Agrár- és természettudományi szakfordító szakirányú továbbképzés

Vidékfejlesztési és Fenntartható Gazdaság Intézet

Idegen Nyelvi Tanszék

Budapest

2024

Tartalomjegyzék

Forrásnyelvi szöveg	3
1. Absztrakt	23
2. Bevezetés	24
3. Eredmények	28
4. Következtetések	36
5. Anyag és módszer	42
5.1. Állattenyésztés	42
5.3. Opioidok által kiváltott légzésdepresszió zebraadánióban	44
5.4. Az úszási viselkedés számszerűsítése	45
5.5. Az opioid fájdalomcsillapítás zebraadánió lárvákban	46
5.6. Statisztikai értékelés	46
6. Köszönetnyilvánítás	47
Ábrák és táblázatok	48
Irodalomjegyzék	56
Magyar nyelvű összefoglaló	62
Angol nyelvű összefoglaló	63
Nyilatkozatok	64

Respiratory depression and analgesia by opioid drugs in freely behaving larval zebrafish

Shenhab Zaig¹, Carolina da Silveira Scarpellini², Gaspard Montandon^{1*}

¹Keenan Research Centre for Biomedical Sciences, St. Michael's Hospital Unity Health Toronto, Toronto, Canada; ²Department of Medicine, Faculty of Medicine, University of Toronto, Toronto, Canada

Abstract An opioid epidemic is spreading in North America with millions of opioid overdoses annually. Opioid drugs, like fentanyl, target the mu opioid receptor system and induce potentially lethal respiratory depression. The challenge in opioid research is to find a safe pain therapy with analgesic properties but no respiratory depression. Current discoveries are limited by lack of amenable animal models to screen candidate drugs. Zebrafish (*Danio rerio*) is an emerging animal model with high reproduction and fast development, which shares remarkable similarity in their physiology and genome to mammals. However, it is unknown whether zebrafish possesses similar opioid system, respiratory and analgesic responses to opioids than mammals. In freely-behaving larval zebrafish, fentanyl depresses the rate of respiratory mandible movements and induces analgesia, effects reversed by μ -opioid receptor antagonists. Zebrafish presents evolutionary conserved mechanisms of action of opioid drugs, also found in mammals, and constitute amenable models for phenotype-based drug discovery.

Introduction

The current North American opioid epidemic is staggering, with millions of emergency visits and over 45,000 deaths annually (Florence *et al.*, 2016). Synthetic opioids like fentanyl and oxycodone, or natural opioids like heroin and morphine are highly addictive (Wilkerson *et al.*, 2016) and can lead to respiratory depression (Dahan *et al.*, 2010; Montandon *et al.*, 2016a; Nagappa *et al.*, 2017), that can be lethal with overdose (Gomes and Juurlink, 2016; Jones *et al.*, 2013). Opioids are critical pain therapies and there are currently no other medications that offer effective relief of pain (IASP, 2018). However, the side-effects of opioids limit their effective use and may lead to sub-optimal pain treatments.

Opioid medications act on μ -, δ -, and κ -opioid receptors (Gutstein, 2001), which are expressed in discrete brain circuits. Although a wide range of opioids targeting these opioid receptors exist, the most potent opioids, such as fentanyl and oxycodone, are largely selective for the μ -opioid receptors (MORs) (Sora *et al.*, 1997). Because MORs are expressed in neural circuits involved in breathing and nociception, opioids present effects beyond their intended therapeutic analgesic properties. MOR drugs induce side-effects such as addiction (Le Merrer *et al.*, 2009), sedation (Montandon *et al.*, 2016a), and hypoventilation (Dahan *et al.*, 2010; Montandon and Slutsky, 2019; Nagappa *et al.*, 2017). Hypoventilation is characterized by reduced respiratory rate (Macintyre *et al.*, 2011), reduced airflow (Ferguson and Drummond, 2006), prolonged apneas (Mogri *et al.*, 2008; Nagappa *et al.*, 2017), and severe hypoxemia (Brown *et al.*, 2006). Complete respiratory arrest and bradycardia are the main causes of death by opioid overdose (Pattinson, 2008). Importantly, respiratory depression and cessation of breathing with opioid overdose are due to the action of opioid drugs on brainstem respiratory network (Montandon and Slutsky,

*For correspondence:

gaspard.montandon@utoronto.ca

Competing interests: The authors declare that no competing interests exist.

Funding: See page 17

Received: 23 September 2020

Accepted: 11 March 2021

Published: 15 March 2021

Reviewing editor: Allan Basbaum, University of California San Francisco, United States

© Copyright Zaig *et al.* This article is distributed under the terms of the [Creative Commons Attribution License](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/), which permits unrestricted use and redistribution provided that the original author and source are credited.

eLife digest When it comes to treating severe pain, a doctor's arsenal is somewhat limited: synthetic or natural opioids such as morphine, fentanyl or oxycodone are often one of the only options available to relieve patients. Yet these compounds can make breathing slower and shallower, quickly depriving the body of oxygen and causing death. This lethal side-effect is particularly devastating as opioids misuse has reached dangerously high levels in the United States, creating an 'opioid epidemic' which has claimed the lives of over 80,000 Americans in 2020. It is therefore crucial to find safer drugs that do not have this effect on breathing, but this research has been slowed down by the lack of animal models in which to study the effect of new compounds.

Zebrafish are small freshwater fish that reproduce and develop fast, yet they are also remarkably genetically similar to mammals and feature a complex nervous system. However, it is not known whether the effect of opioids on zebrafish is comparable to mammals, and therefore whether these animals can be used to test new drugs for pain relief.

To investigate this question, Zaig et al. exposed zebrafish larvae to fentanyl, showing that the fish then exhibited slower lower jaw movements – a sign of decreased breathing. The fish also could also tolerate a painful stimulus for longer, suggesting that this opioid does reduce pain in the animals. Together, these results point towards zebrafish and mammals sharing similar opioid responses, demonstrating that the fish could be used to test potential pain medications. The methods Zaig et al. have developed to establish these results could be harnessed to quickly assess large numbers of drug compounds, as well as decipher how pain emerges and can be stopped.

2019). The only available treatment to reverse respiratory depression during an opioid overdose is the MOR antagonist naloxone which directly blocks the binding of opioid ligands to MORs. However, naloxone also blocks the analgesic properties of opioid drugs, so it cannot be used as an adjunct treatment. The discovery of novel opioid drugs or combinations of drugs with potent analgesic properties without the side-effects of respiratory depression has been hindered due to the lack of animal models allowing behavioral assessments of pain and breathing, while allowing for large-scale drug discovery.

Identification of new molecular targets and drugs is critical to the development of safe opioid therapies. Due to the complexity of the machinery regulating MOR inhibition, wide scale screening of drugs acting on the known mechanisms regulating MOR inhibition in rodent models is not feasible. It is therefore critical to identify amenable model systems where large-scale screening can be developed, while preserving the complexity of vertebrate central nervous system and behaviours. The challenge is to quantify complex phenotypes like respiratory neural activity and nociception on a large scale, which is normally limited by the complexity of the animal models. Rodents are not optimal because their large size, generation time, and drug availability limit screen scale. An alternative is the larval zebrafish, which shares anatomy, physiology, and large parts of the genome with humans. The small size of larval zebrafish, ease of production, and their external fertilization which allows easy gene knockdown, makes the zebrafish an attractive model organism to screen genes and drugs. Here, we propose to use the larval zebrafish as simple, yet powerful, animal model, so that the molecular mechanisms of MOR respiratory and nociceptive inhibition can be identified. Importantly, the zebrafish larvae can also be used for large-scale drug screening to identify new drug candidates.

The larval zebrafish has emerged as an ideal model system for drug and gene discovery since it combines the biological complexity of in vivo models with a nervous system homolog to humans including a respiratory neural network. Although fish use a different strategy to absorb oxygen and eliminate carbon dioxide than mammals, they rhythmically produce mandibular movements to move water through their gills. In lampreys, the respiratory neural network includes the paratrigeminal respiratory group (pTRG) and the vagal nucleus and this network generates rhythmic mandible movements (Bongianni et al., 2016). Because of their close evolutionary origins (Missaghi et al., 2016), the respiratory network shares similarities with the mammalian respiratory network (Cinelli et al., 2013) which generates breathing and regulates respiratory depression by opioids (Montandon et al., 2011). Interestingly, the pTRG presents similar functional properties than the

mammalian respiratory network such as sensitivity to substance P (Mutolo et al., 2010) and to opioid ligands (Mutolo et al., 2007). Here, we propose that respiratory mandible movements can be used as an index of respiratory network activity, similar to respiratory activity of the trigeminal muscle in mammals (Jacquin et al., 1999). The zebrafish also possesses a nociceptive system encompassing spinal cord, brainstem and sub-cortical circuits (Taylor et al., 2017), with homology to mammals. Although pain circuit activity and its response to opioids cannot be directly assessed, the swimming escape response to nociceptive stimuli can be easily assessed in larval zebrafish. Nociceptive stimuli such as formalin (Magalhães et al., 2017) or (allyl)-isothiocyanate (AITC, also known as 'mustard oil') can be administered to larval zebrafish. AITC acts on transient receptor potential ankyrin 1 channels and transient receptor potential cation channel vanilloid receptor 1 (Oda et al., 2016) which are involved in nociception to chemical compounds (Bamps et al., 2021). Here, we propose to determine whether respiratory depression and analgesia can be measured in larval zebrafish.

Most opioid analgesics and drugs of abuse elicit their effects by binding to MORs (Gutstein, 2001). In zebrafish, the MOR has high homology to the mammalian MOR and shares 74% of its amino acid sequence with its mammalian counterpart (Sanchez-Simon and Rodriguez, 2008). The MOR also possesses similar binding properties to the mammalian MOR for morphine and DAMGO (Marron Fdez de Velasco et al., 2009; Mutolo et al., 2007). Because of the homologies of the respiratory, pain, and opioid systems in zebrafish and mammals, we propose that the larval zebrafish may mimic respiratory depression and analgesia by opioids and other phenotypes associated with opioid drugs in mammals. The objectives of this study are to demonstrate that larval zebrafish have evolutionary conserved opioid properties mimicking mammals and that they can be used to investigate opioid-induced respiratory depression and analgesia. We aim to demonstrate that larval zebrafish replicates the opioid pharmacology observed in mammals and humans and that current pharmacotherapies to block respiratory depression can be tested in larval zebrafish.

Results

Zebrafish use gills to promote gas exchange with water. Flow of water through the gills is generated by a complex respiratory network in the brainstem which presents similar anatomy and properties to the mammalian respiratory network (Figure 1A). The respiratory network generates rhythmic movements and rhythmically activate muscles which promotes water flow through the gills. One of these muscles, the mandible muscle controls opening and closing of the mandible and is activated by the mandible nerve which originate from the trigeminal nerve. Mandible movements can be easily recorded using a high-definition camera positioned on top of the swimming zebrafish (Figure 1B,C), and is a robust index of respiratory network activity. Mandible movements can be quantified by counting the changes in pixel intensity around the mandible area (Figure 1B) and can be displayed over time (Figure 1D). The rate of mandible movements, identified as the number of mandible movement peaks (red circles, Figure 1D), indicates respiratory network rhythm, and is considered here as an index of respiratory rate. Using the convenience of multi-well plates, we administered combinations of drugs to embryo medium as described in Figure 1E. Combinations of drugs were administered to separate groups of fish. Each animal only received one combination of drugs and did not receive consecutive combinations of drugs because it would not be feasible to remove drugs from the water.

To determine whether zebrafish can be used as a model of opioid-induced respiratory rate depression, we administered embryo water (control) or fentanyl - a commonly used opioid analgesic - to larval zebrafish while quantifying the rate of mandible movements (Figure 2A). Larval zebrafish under control conditions (embryo water) presented rates of mandible movements ranging from 15 to 115 movements per minute. Larvae were exposed to a concentration of fentanyl of 1 μ M and respiratory rate was recorded over a 30 min time-period (Figure 2B). In the control group, respiratory rate initially increased compared to baseline but did not significantly change during the 30 min following baseline (Figure 2B). In the fentanyl group, respiratory rate was strongly reduced 4 min after exposure, we compared respiratory rates (measured over a one-minute time-period between minutes 5 and 6) of control and fentanyl groups (Figure 2C). Fentanyl (0.2, 0.4 μ M) did not significantly decrease rate of mandible movements compared to control ($p=0.473$ and $p=0.797$,

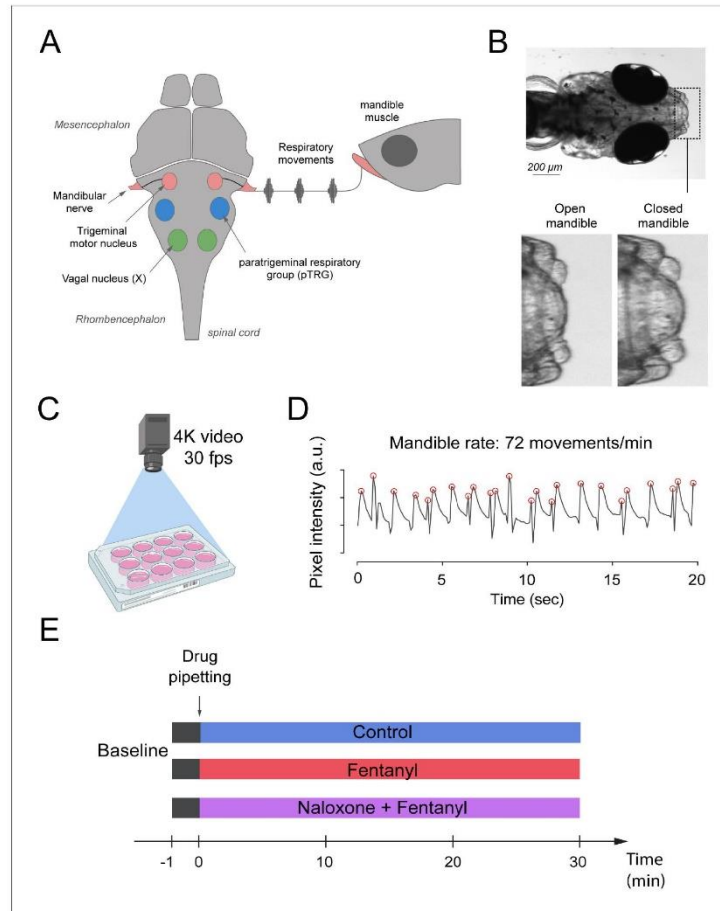

Figure 1. Respiratory network activity quantified using mandible movements in freely-moving larval zebrafish. (A) The brainstem respiratory network of the larval zebrafish produces respiratory mandible movements. (B) Respiratory mandible movements are used as an index of respiratory network activity. (C) Mandible movements were quantified by looking at the pixel changes in the region of the mandible using a 4K high-definition camera. (D) Respiratory rate was quantified in 12–14 day post-fertilization larvae positioned in 12-well plates. Red circles indicate peaks of mandible movements. (E) To quantify respiratory rate depression induced by opioid drugs, fish were exposed to a drug treatment containing embryo medium only (control), fentanyl, or a combination of naloxone and fentanyl.

Figure 2C. Fentanyl (1 and 3 μM) significantly decreased rate compared to control groups ($p=0.006$ and $p=0.038$, **Figure 2C**). When data were normalized according to baseline rate, variability within groups was significantly reduced (**Figure 2D**). Fentanyl significantly decreased normalized rate at 1 μM ($p<0.001$) and 3 μM ($p<0.001$) compared to the control group (**Figure 2E**), but not at 0.2 μM ($p=0.275$) and 0.4 μM ($p=0.200$). In summary, fentanyl-induced respiratory rate depression was observed at 1 and 3 μM of fentanyl tested. We determined that such normalization best represented

respiratory rate depression by fentanyl and we only presented normalized data for the subsequent figures with respiratory depression.

To determine the pharmacology of opioid receptors in zebrafish, we compared groups of fish exposed to fentanyl with fish exposed to fentanyl and the MOR antagonists naloxone and CTAP (Figure 3). Exposure to fentanyl reduced the rate of mandible movements (Figure 3A). The MOR antagonist naloxone at 10 μM did not significantly reverse respiratory rate depression induced by fentanyl ($p=0.178$, Figure 3B). However, naloxone (20 μM) significantly reversed respiratory rate depression by fentanyl ($p<0.001$, Figure 3B). The selective MOR antagonist CTAP (4 μM) did not significantly reverse respiratory rate depression by fentanyl ($p=0.077$, Figure 3B), although a trend toward significance was observed. To determine whether naloxone or CTAP may increase respiratory rate when administered alone, we compared groups of fish exposed to CTAP (4 μM) or naloxone (5 and 20 μM) to control fish (Figure 3C). Neither CTAP nor naloxone showed effects on respiratory rate when administered alone (one-way ANOVA, $p=0.122$). In summary, fentanyl induced a significant respiratory rate depression which was blocked by the MOR antagonist naloxone but not CTAP.

In the previous experiments, naloxone was administered concomitantly with fentanyl and prevented respiratory depression (Figure 3A,B). We then tested whether naloxone can completely reverse respiratory depression by fentanyl (1 μM) when administered after respiratory depression (Figure 3D). As expected, fentanyl significantly depressed respiratory rate ($p=0.009$), an effect not reversed by naloxone at 9 μM ($p=0.111$). Although a sequential approach may be of interest due to its repeated measure design, it presented two challenges. First, drugs were pipetted twice in the multi-well plate and affected the fish's behavior, which may explain the large variability observed with naloxone. Second, due to the low volume of fish water in wells and volumes of stock solution administered, it was challenging to increase naloxone concentration in these experiments without diluting the concentration of fentanyl. We therefore concluded that sequential administration of drugs was not the most consistent and compared drug combinations using separate groups of fish.

Because zebrafish strains may present genetic variability and different sensitivities to opioid drugs (Marron Fdez de Velasco et al., 2009; Sanchez-Simon and Rodriguez, 2008), we compared respiratory depression by fentanyl in various zebrafish lines (Figure 3E). Fentanyl (1 μM) significantly reduced respiratory rate in AB fish as previously determined in previous experiments ($p<0.001$), but not in Tübingen (TU) ($p<0.001$) or AB x TU zebrafish crosses ($p<0.001$). To conclude, only the AB zebrafish strain presented sensitivity to fentanyl and was used for subsequent experiments. In summary, respiratory rate was depressed by fentanyl through activation of opioid receptors, an effect reversed by naloxone.

Morphine is a widely-used opioid drug that induces less severe respiratory depression than the highly potent opioids such as fentanyl (Gutstein, 2001). We tested whether morphine induces respiratory rate depression in zebrafish. There was no dose-dependent decrease in respiratory rate with increasing morphine dosages (1, 10, 20, 50 and 200 μM , $p=0.088$, Figure 3F). However, multiple comparison tests showed that morphine at 1 μM significantly depressed respiratory rate ($p=0.021$) when compared to controls, but not at the other concentrations tested ($p>0.488$). These results suggest that morphine depressed respiratory rate at low concentration, but that at higher concentrations, morphine may induce an excitatory effect.

To determine whether breathing in zebrafish larvae can be stimulated by specific excitatory drugs as observed in mammals, we administered two respiratory stimulants previously shown to stimulate breathing when depressed by opioids. We first administered the 5-HT_{4A} serotonergic ligand BIMU8 (Manzke et al., 2003) with or without fentanyl (Figure 4A). BIMU8 (10 μM) combined with fentanyl did not show reversal of respiratory rate when compared to the fentanyl group ($p=0.193$). Fish exposed to BIMU8 alone showed significant higher respiratory rate compared to fentanyl alone ($p=0.008$) but was not different from the control group ($p=0.294$). BIMU8/fentanyl showed significantly lower respiratory rates compared to BIMU8 alone and control ($p=0.018$ and $p=0.007$). In summary, the addition of BIMU8 to fentanyl did not significantly reverse respiratory depression by fentanyl.

The AMPA positive allosteric modulator CX614 significantly reversed respiratory rate depression by fentanyl ($p<0.001$, Figure 4B). CX614/fentanyl showed higher respiratory rate than fentanyl alone, as well as higher respiratory rate than control ($p=0.021$), suggesting that CX614 at this dosage reversed respiratory depression by fentanyl. CX614 alone did not present higher respiratory

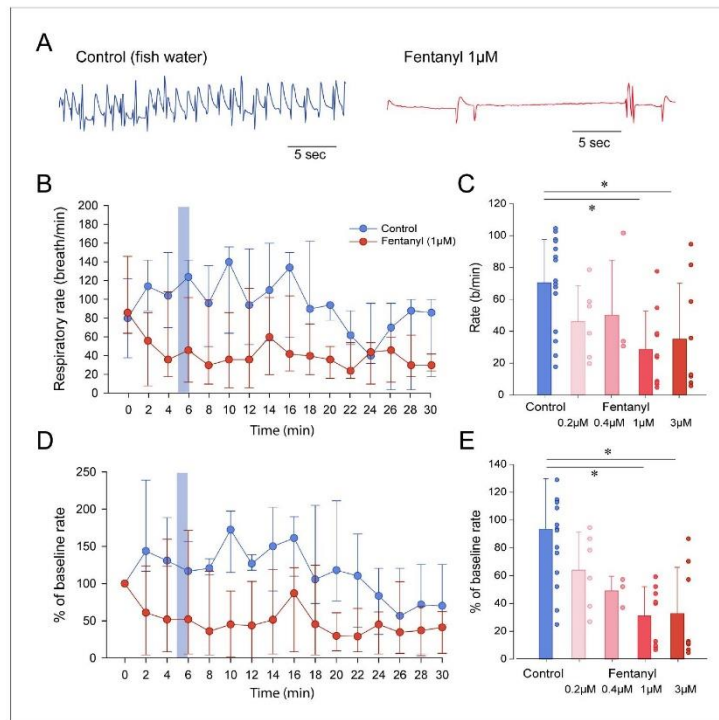

Figure 2. Respiratory rate depression by the opioid analgesic fentanyl in larval zebrafish. (A) Representative mandible movements in larvae exposed to embryo medium or a solution of fentanyl (1 μM). The rate of mandible movements was significantly decreased by fentanyl. (B) Larvae were exposed to fentanyl over a period of 30 min. Significant respiratory rate depression was observed within 4 min following fentanyl application. Respiratory rate data did not follow a normal distribution and data are presented as medians with bars representing interquartile range. (C) Increasing the concentration of fentanyl induced dose-dependent decreases in respiratory rate. Fentanyl produced significant decreases in respiratory rate at 1 μM ($n = 9$) and 3 μM ($n = 8$), but not at 0.2 μM ($n = 6$) and 0.4 μM ($n = 3$) compared to controls ($n = 17$). (D) Rates of mandible movements were not normally distributed due to the high variability in respiratory rates. To present more homogenous data, respiratory rates were normalized according to the baseline rate measured before drugs were applied to better represent how drug exposure changed rate. (E) Fentanyl produced significant decreases in respiratory rate at 1 μM and 3 μM , but not at 0.2 μM and 0.4 μM compared to controls. Shading indicates time periods used to calculate average data in panel C and E. In panels B and C, data were presented as medians \pm 75th and 25th percentile. In panels D and E, data were presented as means \pm standard deviations. Circles indicate individual data points for each zebrafish measured. * indicate significantly different medians compared to control with $p < 0.05$. Source data can be found in [Figure 2—source data 1](#).

The online version of this article includes the following source data for figure 2:

Source data 1. Respiratory rate depression by the opioid analgesic fentanyl.

rate when compared to control group ($p = 0.058$) but showed a trend toward significance. Higher dosages of CX614 induced seizure and were not tested. To determine whether the respiratory depression observed with fentanyl was due to a direct effect of fentanyl on respiratory rate rather than an indirect effect on sedation (Montandon and Horner, 2019) or pain circuits (Jiang et al., 2004), we administered lidocaine, an analgesic not acting on MORs (Lopez-Luna et al., 2017). Lidocaine did not significantly change respiratory rate compared to control ($p = 0.267$, Figure 4C). To

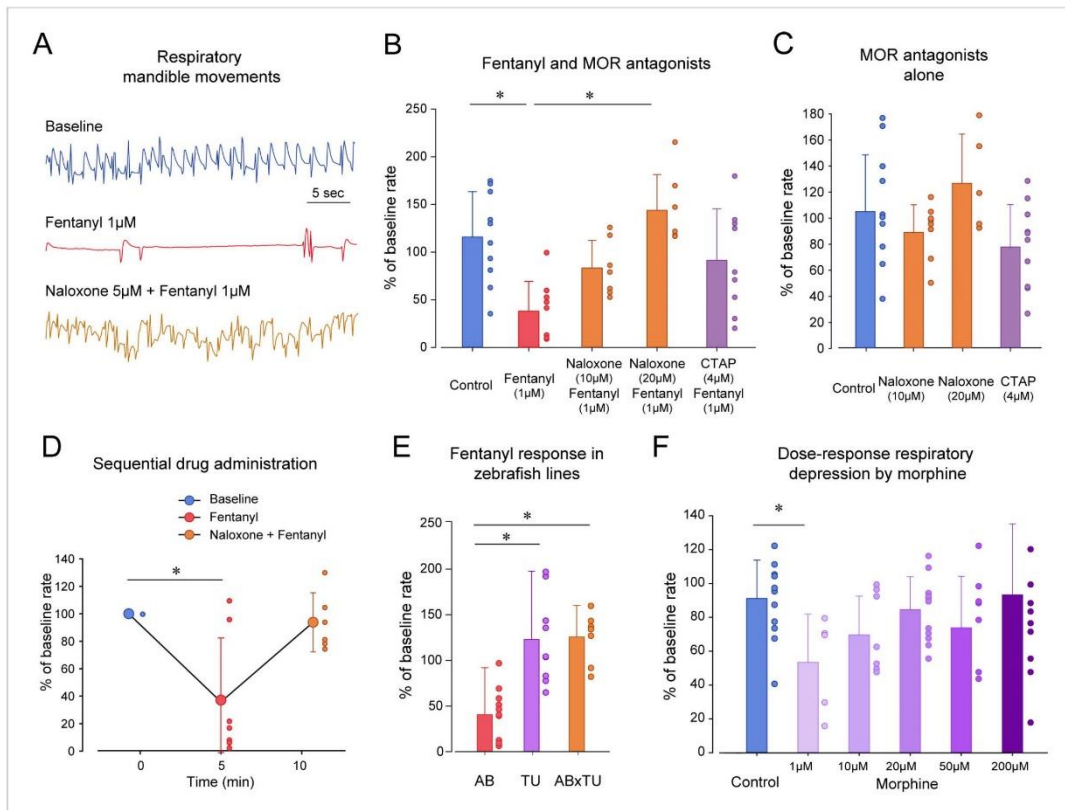

Figure 3. Opioid receptor pharmacology regulating respiratory depression in larval zebrafish. (A) Representative tracings of mandible movements in larval zebrafish showing fentanyl (1 μM) reducing respiratory rate and reversal by the MOR antagonist naloxone (20 μM). (B) Fentanyl (1 μM) significantly decreased rate of mandible movements ($n = 9$) compared to the control group ($n = 10$), an effect significantly reversed by the MOR antagonist naloxone (20 μM , $n = 7$) but not the highly selective MOR antagonist CTAP (4 μM , $n = 9$). (C) CTAP and naloxone administered alone did not affect respiratory rate. (D) Fentanyl depressed respiratory rate ($n = 7$), an effect reversed by subsequent addition of naloxone (9 μM). (E) Respiratory rate depression due to fentanyl was observed in the AB strain ($n = 9$), but not in TU ($n = 9$) or crosses between AB \times TU ($n = 7$). (F) Morphine did not induce a dose-dependent decrease in respiratory rate compared to controls but showed a significant decrease at 1 μM . * indicates significantly different medians compared to control with $p < 0.05$. Normalized data are presented as means \pm standard deviations. Circles indicate individual data points for each zebrafish measured. AB, AB zebrafish line. TU, Tübingen zebrafish line. Source data can be found in **Figure 3—source data 1**.

The online version of this article includes the following source data for figure 3:

Source data 1. Opioid receptor pharmacology regulating respiratory depression.

dissolve drugs, we used DMSO as a solvent which may affect fish respiratory rate. DMSO administered at 0.0016% did not change respiratory rate ($p = 0.342$).

To determine the analgesic properties of opioid drugs in larval zebrafish, we established a simple model of nociception combining exposure to formalin as a nociceptive stimulus and measurements of the subsequent swimming escape response. Using video recordings of larvae positioned in a multi-well plate, we tracked the individual movements of larvae exposed to embryo medium, formalin and a combination of formalin and fentanyl (Figure 5). We quantified two swimming behaviors (Figure 5A): swimming velocity (swimming distance in mm per second) and angular velocity (turn

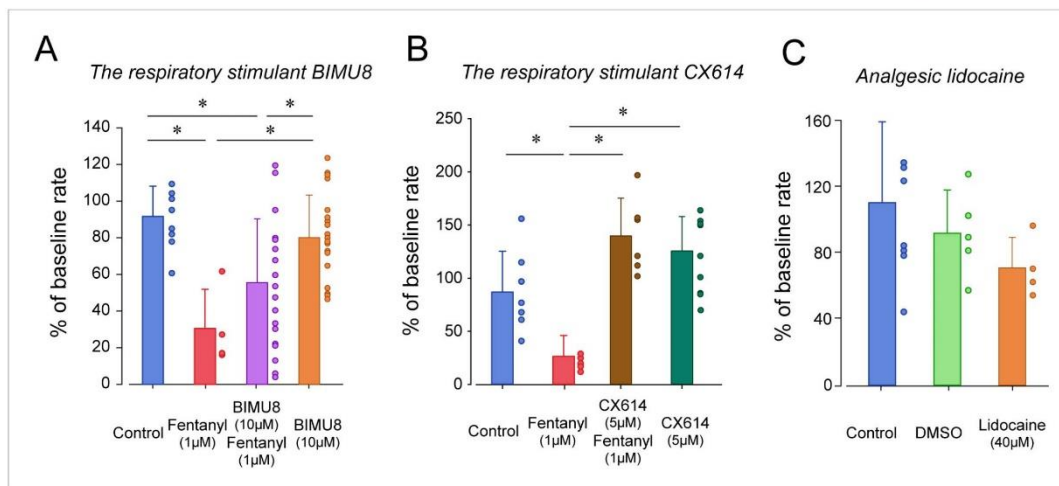

Figure 4. Respiratory depression and respiratory stimulants in larval zebrafish. (A) The respiratory stimulant BIMU8 (10 μ M), a 5-HT_{4A} serotonin receptor agonist, in combination with fentanyl (n = 20) was compared to fentanyl alone (n = 4) or BIMU8 alone (n = 21). BIMU8 was not sufficient to reverse respiratory depression by fentanyl. (B) The AMPA positive allosteric modulator CX614 (5 μ M) and fentanyl (n = 6) were also compared to fentanyl alone (n = 7) or control (n = 7). CX614 + fentanyl group showed significantly higher respiratory rate than fentanyl, DMSO, and control. (C) The analgesic lidocaine (n = 4) was compared to DMSO (0.0016%) (n = 5) and control (n = 5) and showed lower respiratory rate than the control group. Normalized data are presented as means \pm standard deviations. Circles indicate individual data points for each zebrafish measured. Black lines and * indicate groups significantly different with $p < 0.05$. Source data can be found in [Figure 4—source data 1](#).

The online version of this article includes the following source data for figure 4:

Source data 1. Respiratory depression and respiratory stimulants.

angle in degrees per second, [Figure 5—figure supplement 1](#)). In larvae exposed to formalin, swimming velocity was substantially increased by formalin ([Figure 5B](#)). Fentanyl combined with formalin showed considerable reduction in velocity compared to formalin alone ([Figure 5B](#)). Following exposure to formalin, swimming velocity significantly increased during the initial 3 min ([Figure 5C](#), shaded blue), a response not observed in control larvae or formalin/fentanyl larvae ([Figure 5C](#)). We then compared the averaged swimming velocity during the first 3 min following drug exposure for the different groups of larvae. The formalin group presented significantly faster velocity compared to the control group ($p < 0.001$, [Figure 5D](#)). Velocity in the formalin/fentanyl group was significantly slower than in the formalin group ($p = 0.037$), suggesting that fentanyl reduced the escape response to formalin, which may indicate an analgesic effect. However, this effect may be due to the effects of fentanyl directly on swimming. Fentanyl administered alone did not decrease velocity when compared to control ($p = 0.221$), showing that it did not affect swimming by itself. We then determined the effects of the μ -opioid receptor antagonists naloxone and CTAP ([Figure 5D](#)). In naloxone groups, velocities were not significantly higher than formalin/fentanyl (all $p > 0.122$), suggesting that naloxone did not block the analgesic effects of fentanyl. In CTAP/formalin/fentanyl group, there was no difference compared to formalin/fentanyl or formalin alone ($p = 1.000$ and $p = 1.000$). Naloxone/formalin/fentanyl showed higher velocity than fentanyl or control groups ([Figure 5D](#)). These effects may be due to the impact of naloxone alone at 50 μ M ([Figure 5E](#)). We then looked at the effect of formalin on angular velocity. The formalin group showed reduced angular velocity compared to control ($p < 0.001$, [Figure 5—figure supplement 1](#)), an effect not reversed by fentanyl ($p = 0.151$), which suggest angular velocity cannot be used to assess the escape response to formalin.

Although naloxone did not prevent or reverse to analgesic effects of fentanyl, it may be due to the large variability in swimming response induced by formalin. In fact, swimming velocity in formalin/fentanyl/naloxone ranged from 0.3 to 4 mm/sec, which is substantially larger than the variability

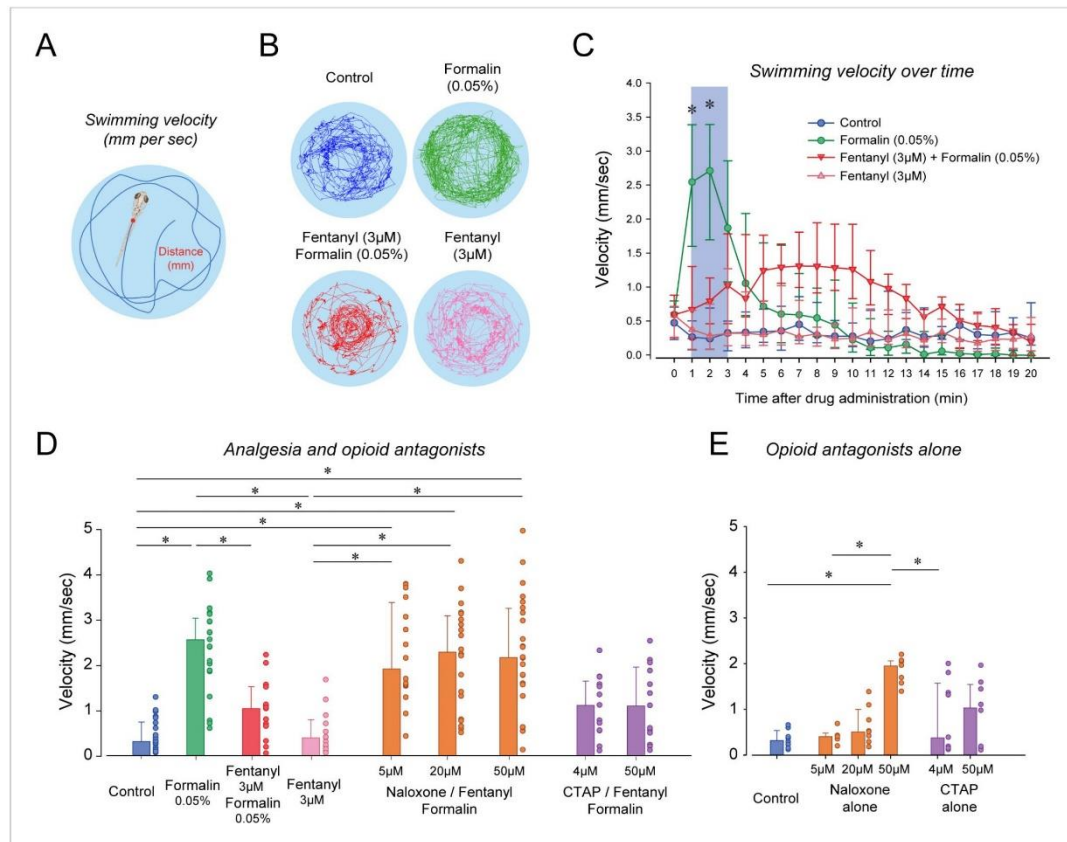

Figure 5. Nociception by formalin and analgesia by fentanyl in larval zebrafish. (A) As an index of nociception in larval zebrafish, we measured behavioral responses to the nociceptive stimulus formalin. We quantified swimming velocity in freely-moving larvae. Swimming velocity was quantified as the distance swam per second. (B) Control fish swam at a velocity ranging from 0.1 to 1.3 mm/sec, whereas swimming velocity was increased to 0.7–4.1 mm/sec with formalin. Addition of fentanyl reduced swimming velocity to 0.1–2.3 mm/s. (C) Following exposure to embryo medium only, formalin, or formalin/fentanyl, swimming velocity was strongly increased by formalin within 3 min and was only moderately increased by fentanyl and formalin compared to controls. (D) In separate groups of fish, comparison of averaged velocities for the first 3 min (shaded blue) after baseline (time = 0) showed that formalin ($n = 21$) significantly increased velocity compared to the control ($n = 22$), whereas fentanyl ($n = 13$) reduced the formalin response. Naloxone or CTAP did not block the effect of fentanyl at various concentrations. (E) Naloxone alone increased velocity at 50 μM , but not at 5 and 20 μM . CTAP alone did not increase velocity by itself. Data are presented as medians with error bars showing 25th and 75th percentile or interquartile range. Circles indicate individual data points for each zebrafish. * indicates groups significantly different with $p < 0.05$. Source data can be found in [Figure 5—source data 1](#).

The online version of this article includes the following source data and figure supplement(s) for figure 5:

Source data 1. Nociception by formalin and analgesia by fentanyl.

Figure supplement 1. Angular velocity in response to formalin and opioid drugs.

observed in control or fentanyl groups (Figure 5D). To induce more consistent nociceptive response, we administered (allyl)-isothiocyanate (AITC), a chemical acting AITC on transient receptor potential ankyrin 1 channels and transient receptor potential cation channel vanilloid receptor 1 (Oda et al., 2016). We used a similar experimental approach than we used with formalin by combining AITC,

fentanyl and/or naloxone. AITC (100 μM) induced a strong increase in velocity compared to controls, an effect reduced by fentanyl (Figure 6A). AITC produced an initial increase in swimming velocity during the first 3 min following drug exposure, which is consistent with the formalin response. Conversely, in fish with a combination of fentanyl (6 μM) and AITC (100 μM), no swimming response was observed compared to AITC alone (Figure 6B), showing that fentanyl reduced the nociceptive response to AITC. Compared to the concentration of fentanyl used in the formalin assay (3 μM), a higher concentration (6 μM) was necessary to eliminate the effects of AITC. This concentration of fentanyl (6 μM) did not decrease velocity when administered alone compared to controls (Figure 6B). Averaged velocities in AITC fish were significantly higher than in controls ($p < 0.001$, Figure 6C), and this increase was significantly lower in fish exposed to fentanyl and AITC ($p < 0.001$). Angular velocity was increased by AITC, but not reversed by fentanyl (Figure 6—figure supplement 1). Interestingly, groups with naloxone at 20 and 50 μM combined with AITC and formalin presented higher swimming velocities than groups exposed to AITC/fentanyl ($p = 0.003$ and $p < 0.001$, respectively), whereas CTAP did not ($p = 0.342$). In summary, AITC produced a fast increase in swimming velocity, an effect significantly reduced by fentanyl, which was reversed by naloxone.

To determine whether larval zebrafish are sensitive to other types of analgesics, we exposed larvae to lidocaine, a non-opioid anesthetic (Figure 7A). As previously shown, formalin increased velocity compared to control ($p < 0.001$, Figure 7B). In fish exposed to lidocaine and formalin, swimming velocity was significantly reduced compared to formalin group ($p = 0.002$). Swimming velocity in lidocaine group was not different from control ($p = 0.693$). Since we used a relatively high concentration of DMSO (1%) to dissolve lidocaine, we compared whether DMSO (1%) was different from control fish and we did not observe differences between the two groups ($p = 0.879$, Figure 7A). Lidocaine did not affect angular velocity compared to formalin alone (Figure 7—figure supplement 1). In conclusion, two different types of analgesics (fentanyl and lidocaine) reduced the swimming response to formalin, therefore suggesting that these assays may properly assess analgesia.

The two stimulants BIMU8 and CX614 were administered to zebrafish to determine whether they can reverse respiratory depression by fentanyl. Only CX614 was able to significantly reverse respiratory depression. We therefore determine whether BIMU8 and CX614 were also reversing the analgesic properties of fentanyl. The combination of BIMU8 (20 μM)/formalin/fentanyl did not significantly change swimming velocity compared to the control ($p = 1.000$) or formalin/fentanyl group ($p = 1.000$, Figure 7B). However, CX614 (5 μM)/formalin/fentanyl group presented higher swimming velocities than the control group ($p < 0.001$) and formalin/fentanyl ($p = 0.007$), therefore showing that the ampa-kine CX614 reversed both respiratory depression and analgesia by fentanyl. Finally, Tübingen fish did not show respiratory depression by fentanyl. We therefore tested whether this strain is similarly insensitive to fentanyl in our analgesia assay. No difference in swimming velocity was observed between formalin and formalin/fentanyl group in TU fish ($p = 0.132$), (Figure 7C), demonstrating that fentanyl did not reduce nociception elicited by formalin.

Discussion

Opioid drugs are widely used as analgesics but present the severe side-effect of respiratory depression that can be lethal with overdose. No safe opioid therapy currently exists to treat severe and chronic pain. To identify new potent pain treatments without side-effects, opioid drug discovery needs to explore new research avenues. Novel approaches to drug discovery have been recently used including structure-based drug discovery using computer simulations (Manglik et al., 2016) or cell assays (Winpenny et al., 2016). Most drug discovery approaches use target-based approaches which exclude many drug candidates that do not specifically target proteins of interest. Here we propose phenotype-based drug discovery approaches in larval zebrafish to identify potent opioid pain therapies without the side-effects of respiratory depression. The larval zebrafish has emerged as a powerful model system for drug and gene discovery since it combines the biological complexity of in vivo models with a nervous system homolog to humans including the respiratory neural network. Such approach has the potential to validate many drug candidates without making any assumptions on their mechanisms of action or targets. Our drug discovery approach proposes to test whether drugs or combinations of drugs can be used as analgesics without the side-effects of respiratory depression and such strategy is of considerable interest (Dahan et al., 2018; Montandon and Slutsky, 2019). We combined several assays to test the respiratory depressant

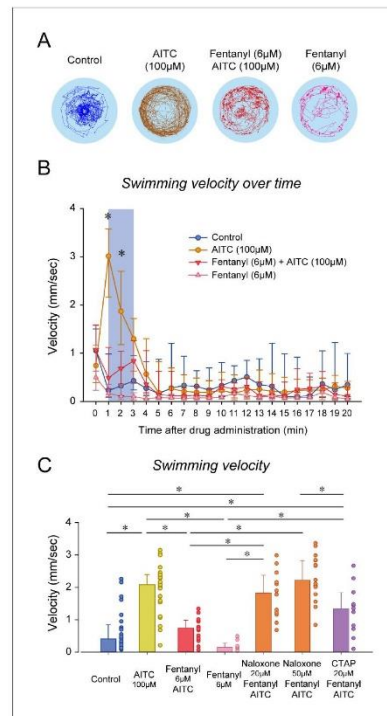

Figure 6. Nociception by AITC and analgesia by fentanyl in larval zebrafish. (A) As an index of nociception in larval zebrafish, we measured behavioral responses to the nociceptive stimulus AITC. We quantified swimming in freely moving larvae. Swimming velocity was higher in zebrafish exposed to AITC (100 μ M) compared to controls. (B) In fish exposed to fentanyl (6 μ M) combined with AITC, swimming velocity was lower than in fish exposed to AITC alone. Larvae exposed to AITC showed an initial increase in velocity during the first 3 min of the recording, whereas larvae with AITC and fentanyl did not show a significant increase during the initial minutes. (C) Comparison of averaged velocities for the first 3 min (shaded blue in Bb) after baseline (time = 0) showed that AITC ($n = 26$) significantly increased velocity compared to the control ($n = 26$), whereas fentanyl ($n = 9$) reduced the formalin response. Fentanyl alone did not significantly affect swimming velocity. Naloxone blocked the effect of fentanyl at 20 μ M ($n = 12$) and 50 μ M ($n = 17$). CTAP did not block the effect of fentanyl on nociception ($n = 11$). All data are presented as medians with error bars showing 25th and 75th percentile or interquartile range. Circles indicate individual data points for each zebrafish measured. * indicates groups significantly different with $p < 0.05$. Source data can be found in [Figure 6—source data 1](#).

The online version of this article includes the following source data and figure supplement(s) for figure 6:

Source data 1. Nociception by AITC and analgesia by fentanyl.

Figure supplement 1. Angular velocity in response to AITC and opioid drugs.

effects of pain killers and their analgesic properties. We demonstrated that larval zebrafish (days post-fertilization 12–14) can be used to test the analgesic properties of opioid drugs and to test the severity of respiratory depression. Our assays provide simple, yet effective, ways to quickly test potential drug candidates in a complex animal model while preserving its central nervous system and brain blood barrier. Due to the high production of fish embryos, we can use these phenotypic assays to perform high-throughput drug screening protocols that are otherwise not feasible in other animal models. Importantly, drug screening in rodents is not feasible as it would require extensive

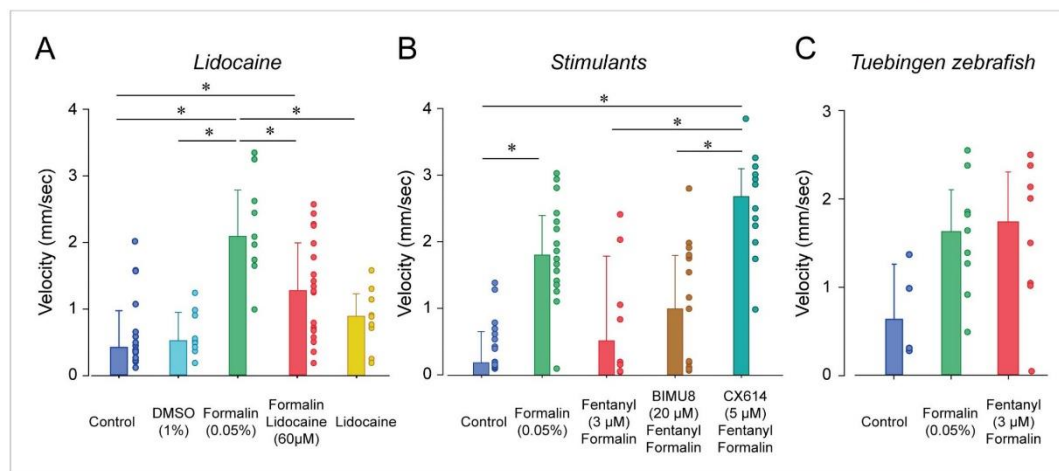

Figure 7. Analgesic profiles of larval zebrafish. (A) To determine whether the analgesia assay can be replicated with non-opioid analgesics, we used lidocaine, an analgesic widely used in the clinic. Lidocaine with formalin ($n = 19$) only moderately reduced swimming velocity compared to formalin alone ($n = 10$). (B) The respiratory stimulant BIMU8 administered with fentanyl and formalin ($n = 17$) did not significantly affect swimming velocity when compared to formalin/fentanyl ($n = 8$). On the other hand, CX614/formalin/fentanyl ($n = 12$) presented significant differences compared to the control ($n = 21$). (C) We also looked at the analgesic properties of fentanyl in Tübingen zebrafish. As observed with the respiratory assays, fentanyl ($n = 10$) did not reduce the swimming response compared to formalin alone ($n = 9$) as it did with AB zebrafish. All data are presented as medians with error bars showing 25th and 75th percentile or interquartile range. Circles indicate individual data points for each zebrafish measured. * indicates groups significantly different with $p < 0.05$. Source data can be found in [Figure 7—source data 1](#).

The online version of this article includes the following source data and figure supplement(s) for figure 7:

Source data 1. Analgesic profiles of larval zebrafish.

Figure supplement 1. Angular velocity in response to formalin, lidocaine, and stimulants.

resources and time. Here, we propose new behavioral assays in larval zebrafish where live animals with intact central nervous system can be leveraged for phenotype-based drug discovery combining respiratory depression and analgesia by opioid drugs.

Respiratory depression by opioids has been widely studied in mice, rats, dogs, and sheep (Krause et al., 2009; Montandon et al., 2011; Montandon et al., 2016b). The use of complex animal models to assess respiratory variables comes with many challenges. To accurately assess respiratory depression by opioid drugs, it is critical to quantify respiratory variables without the use of anesthetics which interact with the respiratory system, drug metabolism, and mechanisms of action of opioid drugs. Respiratory assessments in non-anesthetized rodents is the gold standard but it raises concerns due to the stress associated with animal handling, opioid injection, and changes due to altered arousal states and behaviours (Montandon et al., 2016a; Montandon and Slutsky, 2019), which may ultimately affect research outcomes. In larval zebrafish, we demonstrated, for the first time, that respiratory network activity can be assessed, that larval zebrafish present respiratory rate depression by opioid drugs in a similar fashion than humans, and that opioid pharmacology observed in humans is preserved in zebrafish. Most fishes have a complex respiratory system to move water through their gills. Although fishes use a different strategy to absorb oxygen and eliminate carbon dioxide than mammals, they rhythmically produce mandibular movements to move water through their gills. In lampreys, the paratrigebral respiratory group (pTRG) generates rhythmic mandible movements (Bongianni et al., 2016). Because of their close evolutionary origins (Missaghi et al., 2016), the pTRG shares similarities with the mammalian respiratory network (Cinelli et al., 2013) which generates breathing and regulates respiratory depression by opioids (Montandon et al., 2011). The pTRG also presents similar functional properties than mammals (Gray et al., 1999) such as sensitivity to substance P (Mutolo et al., 2010) and to opioid drugs

(Mutolo et al., 2007). Here, we propose that respiratory mandible movements controlled, at least in part, by the pTRG can be used as an index of respiratory network activity, similarly to respiratory activity of the trigeminal muscle in mammals (Jacquin et al., 1999). We showed that the rate of respiratory movements presented dose-dependent decreases in response to increasing dosages of the MOR ligand fentanyl. Although it is difficult to compare administration of fentanyl through fish water in zebrafish and systemic injection in mammals, the dosages used in zebrafish corresponds to those used in rodents (Yassen et al., 2008). Respiratory depression by fentanyl was substantially blocked by the MOR antagonist naloxone, which is consistent with the fact that fentanyl is acting mostly through MORs (James and Williams, 2020). However, the highly selective MOR antagonist CTAP did not prevent respiratory depression by fentanyl, which is similar to the partial antagonism observed in some rodent studies (Zhang et al., 2007). These results suggest that either other opioid receptors are involved in the effect of fentanyl or that CTAP did not cross the blood brain barriers in zebrafish due to its large molecular weight. Interestingly, morphine reduced significantly respiratory rate in larval zebrafish at the low concentration of 1 μ M, which is consistent with clinical studies (Montandon et al., 2016a), but not at higher concentrations. The lack of respiratory depression at high morphine concentrations may be due to disinhibition of excitatory networks regulating breathing in the zebrafish. In rodents, morphine disinhibits the ventral tegmental area (Chen et al., 2015), a brain area involved in sleep-wake states and arousal (Venner et al., 2019). Since increased arousal state reduces the severity of respiratory depression by opioids (Montandon et al., 2016a; Montandon and Horner, 2019), it may lead to a reduced respiratory depression at high concentrations of morphine.

The two major strains of wild-type zebrafish, AB and Tübingen (TU), showed different sensitivities to fentanyl. AB fish present pronounced respiratory depression, an effect not observed in TU fish, regardless of the concentration used (data not shown). This strain-specificity suggests that the mechanisms of action of opioid drugs differ between zebrafish strains which could be due to polymorphisms of the MOR gene as it can be found in humans (Oertel et al., 2006) or genetic differences in various genes involved in MOR inhibition (Bian et al., 2012). To determine whether respiratory stimulants can reverse respiratory depression by opioids in larval zebrafish, we tested two types of agonists targeting excitatory receptors: ampakines which comprise drugs acting on AMPA receptors (Ren et al., 2006) and serotonergic agents (Manzke et al., 2003). CX-614, an ampakine allosteric modulator of AMPA receptors, reversed respiratory depression in our larval zebrafish models, which is consistent with its effects in rodents (Ren et al., 2006) or humans (Dahan et al., 2018). BIMU8, a 5-HT_{4A} agonist, was administered in combination with fentanyl and compared with fentanyl alone. BIMU8 did not significantly reverse respiratory depression at the concentrations tested, which is consistent with the low efficacy of this treatment in humans (Lötsch et al., 2005). Other serotonin agents such as 5-HT₁ and 5-HT₃ agonists (van der Schier et al., 2014) can be easily tested using our zebrafish models.

Zebrafish larvae were previously used as animal models to study pain and analgesia. Acetic or citric acids were added to fish water to induce pain (Lopez-Luna et al., 2017; Steenbergen and Bardine, 2014). Our models did not use acids as nociceptive stimuli as they change water pH, to which zebrafish are sensitive (Avdesh et al., 2012; Steenbergen and Bardine, 2014). Instead, we used formalin, a nociceptive stimulus widely used to induce pain in rodent models (Yoon et al., 2015), and showed that formalin increased swimming velocity. Here, we propose that increased swimming velocity in response to formalin represents the fish escape response to nociceptive stimuli. In fact, lidocaine, a non-opioid analgesic, applied with formalin showed a significant reduction compared to formalin alone. Lidocaine induces analgesia by inactivating voltage-gated sodium channels in neurons, without activating opioid receptors (Tetzlaff, 2000), and these results support the concept that formalin induces pain in larval zebrafish. To promote analgesia in larval zebrafish, fentanyl was combined with formalin and it reduced the swimming response to formalin, therefore suggesting that it reduced pain. It could be suggested that the escape response observed in our assays is due to the effect of formalin on locomotor activity (not nociception) and that the reduced response with fentanyl may be due to inhibition of motor activity. However, fentanyl alone did not reduce swimming velocity compared to control larvae. To complement the nociceptive assay with formalin, we used AITC, also known as 'mustard oil', which acts on cation channel transient receptors potential ankyrin 1one and transient receptor potential vanilloid 1 (Oda et al., 2016), two receptors involved in nociception to chemical compounds (Bamps et al., 2021). Like formalin, the swimming response

to AITC was reduced by fentanyl. To determine the role of μ -opioid receptors in the analgesic responses to fentanyl, we administered the antagonist naloxone. In the formalin assay, naloxone did not block the effects of formalin, but blocked it in the AITC assay, which is consistent with the effects of naloxone in humans (Gutstein, 2001). Although naloxone did not significantly block analgesia when formalin was used, it is clear in Figure 5d that naloxone increased substantially velocity in some animals, but also reduced it in other animals. In summary, the fact that fentanyl reduced the nociceptive responses of AITC and formalin, two chemicals promoting nociception through different mechanisms, suggests that our approaches correctly assess opioid analgesia in larval zebrafish, while opioid pharmacology remains unclear in the formalin/fentanyl assays. As observed with the respiratory the CX-614 reversed analgesia which is consistent with their effects in rodents (Dahan et al., 2018). BIMU-8 did not reverse analgesia which is consistent with its lack of effects in clinical trials (Dahan et al., 2018). In conclusion, we established opioid analgesia assays that can be used to quantify pain and the analgesic properties of new opioid therapies that can easily be used for large scale drug discovery using larval zebrafish.

Opioid analgesics constitute essential pain therapies that present the lethal side-effect of respiratory depression therefore limiting their effective use in the clinical and at-home settings. There is currently no effective safe pain therapy due to the difficulty at identifying new drug combinations with potent analgesia but reduced respiratory side-effects (Dahan et al., 2018). Using larval zebrafish, we propose models allowing phenotype-based drug discovery approaches, i.e. permitting drug testing without assumptions related to mechanisms of action and targets. Our novel drug discovery models allow high-throughput drug screening in a simple and amenable animal model presenting similar pharmacological and genetic profiles than humans (MacRae and Peterson, 2015). Although zebrafish has been used to identify new anesthetics and their mechanisms of actions (McGrath et al., 2020; Yang et al., 2019), our study is the first to assess respiratory depression by opioid drugs in larval zebrafish combined with analgesia. In addition to high-throughput screening approaches, our models can also be used in combination of transgenic or knockout zebrafish to better understand the mechanisms opioid inhibition, analgesia and respiratory depression, as well as live microscopy of neural circuits of pain and respiration (Ahrens et al., 2013).

Materials and methods

Key resources table

Reagent type (species) or resource	Designation	Source or reference	Identifiers	Additional information
Strain, strain background (<i>Danio rerio</i>)	AB Zebrafish	Hospital for Sick Children and the University of Toronto Mississauga (ON, Canada)		
Strain, strain background (<i>Danio rerio</i>)	Tübingen (TU) Zebrafish	Hospital for Sick Children and the University of Toronto Mississauga (ON, Canada)		
Strain, strain background	AB, TU cross zebrafish	Crossed at St. Michael's Hospital (ON, Canada)		
Chemical compound, drug	Fentanyl citrate	Sandoz (QC, Canada)	Cat. No. 2520	
Chemical compound, drug	Morphine sulfate	Sandoz (QC, Canada)	Cat. No. 5642	
Chemical compound, drug	Naloxone hydrochloride	Omega (QC, Canada)	Cat. No. L0010224	
Chemical compound, drug	CTAP (D-Phe-Cys-Tyr-D-Trp-Arg-Thr-Pen-Thr-NH ₂)	Tocris (ON, Canada)	Cat. No. 1560/1	
Chemical compound, drug	Lidocaine	Tocris (ON, Canada)	Cat. No. 3057	
Chemical compound, drug	CX 614	Tocris (ON, Canada)	Cat. No. 5149	
Chemical compound, drug	BIMU 8	Tocris (ON, Canada)	Cat. No. 4374/5	
Chemical compound, drug	Allyl isothiocyanate (AITC)	Sigma-Aldrich (ON, Canada)	Cat. No. 36682	

Continued on next page

Continued

Reagent type (species) or resource	Designation	Source or reference	Identifiers	Additional information
Chemical compound, drug	Formalin	VWR	Cat. No. 89370/094	
Chemical compound, drug	Dimethyl sulfoxide (DMSO)	Sigma-Aldrich (ON, Canada)	Cat. No. 472301	
Software, algorithm	Sigmaplot	Version 14, SAS		
Software, algorithm	Adobe Illustrator	Creative Suite 5, Adobe		
Software, algorithm	EthoVision XT	v15, Noldus Information Technology, Netherlands		
Software, algorithm	Matlab	Mathworks, US		

Animal husbandry

Animal practices and experiments in adult fish, larvae, and breeding pairs followed laboratory standards (Avdesh *et al.*, 2012), and were carried out according to the procedures outlined by the Canadian Council on Animal Care and were approved by St. Michael's Hospital animal care committee. Only wildtype AB strain zebrafish larvae at 12–14 days post-fertilization (dpf) were used for experiments, except when comparisons between strains were made. Tübingen (TU) and crosses between TU and AB were used to compare strains. All experiments were performed in AB fish except when TU was specifically mentioned. All fish were housed on a 14/10 hr light/dark cycle and kept at a constant water temperature of $28^{\circ}\text{C} \pm 0.5^{\circ}$. Larvae and adults were originally obtained from the Hospital for Sick Children and the University of Toronto Mississauga (Toronto, ON). For breeding, male and female adult fish at 4 months of age were placed in a breeding tank and separated by a divider. The next day the divider was removed, and fish mated within the first half hour of the lights-on period and were returned to the rack (Aquaneering, CA, United States). The eggs were collected and placed in petri-dish filled with E2 embryo medium (NaCl, 15.0 mM; KCl, 0.5 mM; MgSO_4 , 1.0 mM; CaCl_2 , 1.0 mM; Na_2HPO_4 , 0.05 mM; KH_2PO_4 , 0.15 mM; NaHCO_3 , 0.7 mM). Unfertilized eggs were removed.

Beginning at 5 days post-fertilization, larvae were fed with Ziegler AP100 (artificial plankton) dry larval diet (100 microns) and were moved to 0.8 litre tanks filled with system water, with a density of 20 fish/100 mL and were kept there until the experiment. Water quality was kept at a pH of 7.5 ± 0.5 and with a conductivity of 500–1000ppm. Dissolved oxygen was maintained at 6–7ppm. Nitrites and ammonia were kept at <150 ppm. All experiments were undertaken during daylight hours and fish were placed in an incubator at $28.5 \pm 0.5^{\circ}\text{C}$.

Drug treatments

All opioid drugs were used with Health Canada approval. Fentanyl citrate and morphine sulfate were obtained from Sandoz (QC, Canada). Naloxone hydrochloride was obtained from Omega (QC, Canada). The MOR antagonist CTAP (D-Phe-Cys-Tyr-D-Trp-Arg-Thr-Pen-Thr- NH_2), lidocaine, the Ampakine CX614, and the 5-HT_{4A} receptor agonist BIMU8 were obtained from Tocris (ON, Canada). AITC was obtained from Sigma-Aldrich (ON, Canada).

Determination of mandibular respiratory movements

Respiratory mandible movements were quantified in live zebrafish larvae using a custom-made system including a 4K high-definition camera (Basler 4K, 4096pi x 3000pi, model acA4112-30um, Edmunds Optics) and partially telecentric 7x zoom lens (Edmund Optics). The water was kept at a constant $28.5 \pm 0.5^{\circ}\text{C}$ temperature using a heating pad placed under the multi-well plate. With this system, simultaneous recordings of 12 zebrafish larvae can be performed. As an index of respiratory network activity, mandible movements were measured, and respiratory rate was quantified (Figure 1A). In a custom-made 12-well clear plate, larval zebrafish were placed in wells (diameter 10 mm, depth 4 mm) containing 54 μL of embryo medium. Using our video recording system, a dorsal video was performed for each drug combination. We used two approaches to determine the rate of mandible movement. Rate of mandible movements was visually counted by two independent researchers, blind to the drug combinations. Using this approach, the number of mandible

movements per minute was calculated for each condition and each animal. In a subset of zebrafish larvae, mandible movements were also quantified by measuring pixel intensity changes in a defined area around the fish head. Tracings of pixel intensity over time were plotted and the rate of intensity changes was quantified using a custom-made software in Matlab (Mathworks, US). The validity of visual quantification was then compared to software quantification.

Respiratory depression by opioids in zebrafish

Zebrafish larvae were positioned in wells and were left for 10 min to acclimatize to the environment. A video of baseline respiratory movement was then taken for 1 min. Following the baseline recordings, combinations of drugs were applied to each well in a volume of 6 μL per well. VA video was recorded for 30 min following drug administration. To determine whether various drugs induce respiratory rate depression, we compared the rates of mandible movements between several groups of larvae: control group (embryo medium), fentanyl group, fentanyl/naloxone group (combination of fentanyl and naloxone), fentanyl/other drugs (fentanyl and potential drug candidates). When possible, animals from different groups were tested simultaneously in 12-well plates (for example: four larvae per group with three groups were tested). However, several separate recordings of different 12-well plates were necessary to provide the correct number of animals per group. Respiratory rate values collected in larval zebrafish were normalized according to baseline mandible rates acquired before drugs were administered. Normalization considerably reduced the high variability encountered in larval zebrafish. Larval zebrafish may present different growth and behaviors at 12–14 dpf due to variable development rates and access to food and nutrients within the tank. To consistently select larvae at similar development stages, we established selection criteria. For respiratory assays, larvae with rates of mandible movements below 60 and above 160 movements/min at baseline (before drugs were administered) were not considered. Such exclusion criteria considerably reduce the inter-group variability observed in zebrafish larvae.

Swimming behaviour quantification

Nociception was assessed by measuring the swimming escape response to nociceptive stimuli. Zebrafish were placed individually into wells of a custom-made 24-well plate containing 90 μL of embryo water. The well plate was made of white acrylic with a back-light to allow video recording. The plate was heated at $28.5 \pm 0.5^\circ\text{C}$. The same custom-made video recording apparatus, as mentioned above, was used to record swimming in larval zebrafish. Swimming experiments were analyzed using a commercial software (EthoVision XT v15, Noldus Information Technology, Netherlands), and swimming velocity (mm/sec) and angular velocity (degrees/sec) were quantified. Before applying drugs to the plate wells containing larvae, we measured a 10 min baseline. Only larvae with velocity between 0.1 and 2 mm/sec during baseline (before drugs were administered) were considered for analysis. Formalin or (allyl)-isothiocyanate (AITC) were then used as nociceptive stimuli. Such stimuli were previously validated in mammalian and adult zebrafish (Magalhães *et al.*, 2017; Oda *et al.*, 2016) studies. AITC directly acts on transient receptor potential A1 which is involved in pain response. We applied formalin or AITC in combination with opioid analgesics to determine opioid analgesia in larval zebrafish.

Opioid analgesia in larval zebrafish

Zebrafish larvae (12–14 days post-fertilization) were positioned in wells of a 24-well plate and left 10 min to acclimatize. A video of the baseline movements was taken for 10 min. Following baseline recordings, combinations of drugs were applied to each well in a volume of 10 μL and video was recorded for 15 min. To determine whether various drug combinations induce analgesia, we compared the swimming velocity between several groups of larvae: control group (embryo medium was administered), formalin or AITC group, fentanyl/formalin or fentanyl/AITC group (combination of fentanyl and formalin), formalin/fentanyl/naloxone or AITC/fentanyl/naloxone. CTAP was also used instead of naloxone. When possible, these groups were tested simultaneously in 24-well plates (six larvae per group if four groups were tested). Multiple recordings were needed to provide the correct number of animals per group. The swimming and angular velocities were calculated for the first 3 min following treatment (minutes 0–3) and were used for analysis.

Statistical analysis

Data in larval zebrafish do not always follow a normal distribution. Therefore, normality was tested using a Shapiro-Wilk method and equality of variances using the Brown-Forsythe test. All respiratory data presented in the Results section followed normal distribution when respiratory rate was normalized according to baseline respiratory rate (before any drugs were administered). When data followed a normal distribution, we compared multiple groups using a one-way ANOVA followed by Holm-Sidak post-hoc tests to compare individual groups. We presented individual data points, group means and standard deviation as error bars. However, data in larval zebrafish are often not normally distributed. For instance, swimming velocity and angular velocity did not follow normal distribution, even when normalized according to baseline. When data distribution was not normal, we compared experimental groups using Wilcoxon rank tests and All Pairwise Multiple Comparison Procedures (Dunn's method) as post-hoc tests. We presented data as individual data points and medians with error bars showing 25th and 75th percentiles (interquartile range). In some cases, data presented clear outliers. To objectively identify outliers, we selected all data points below and above 1.5 x the interquartile range and eliminated these data points from the data set (Michel *et al.*, 2020). All statistical tests and graphs were done using SigmaPlot (version 14, SAS) and figures were prepared with Adobe Illustrator (Creative Suite 5, Adobe).

Acknowledgements

Research was supported by the Research Innovation Council Fund of St. Michael's Hospital Foundation and the JP Bickell Foundation Medical Grant. SZ was supported by a CIHR Canada Graduate Scholarship. We thank Alexandra Ho for her help with data analysis.

Additional information

Funding

Funder	Grant reference number	Author
St. Michael's Hospital Foundation	RIC	Gaspard Montandon
J. P. Bickell Foundation	Medical Grant	Gaspard Montandon

The funders had no role in study design, data collection and interpretation, or the decision to submit the work for publication.

Author contributions

Shenhab Zaig, Conceptualization, Data curation, Formal analysis, Validation, Investigation, Visualization, Methodology, Writing - original draft; Carolina da Silveira Scarpellini, Formal analysis, Validation, Investigation, Methodology; Gaspard Montandon, Conceptualization, Formal analysis, Supervision, Funding acquisition, Validation, Investigation, Visualization, Methodology, Writing - original draft, Project administration

Author ORCIDs

Carolina da Silveira Scarpellini <http://orcid.org/0000-0001-5576-3468>
Gaspard Montandon <https://orcid.org/0000-0003-3587-4472>

Ethics

Animal experimentation: The protocol was approved by the Animal Care Committee of St. Michael's Hospital. Protocol: ACC-811.

Decision letter and Author response

Decision letter <https://doi.org/10.7554/eLife.63407.sa1>

Author response <https://doi.org/10.7554/eLife.63407.sa2>

Additional files

Supplementary files

- Transparent reporting form

Data availability

All data generated during this study are included in the manuscript. Source files are available.

References

- Ahrens MB, Orger MB, Robson DN, Li JM, Keller PJ. 2013. Whole-brain functional imaging at cellular resolution using light-sheet microscopy. *Nature Methods* **10**:413–420. DOI: <https://doi.org/10.1038/nmeth.2434>, PMID: 23524393
- Avdesh A, Chen M, Martin-Iverson MT, Mondal A, Ong D, Rainey-Smith S, Taddei K, Lardelli M, Groth DM, Verdile G, Martins RN. 2012. Regular care and maintenance of a zebrafish (*Danio rerio*) laboratory: an introduction. *Journal of Visualized Experiments* **1**:e4196. DOI: <https://doi.org/10.3791/4196>
- Bamps D, Vriens J, de Hoon J, Voets T. 2021. TRP channel cooperation for nociception: therapeutic opportunities. *Annual Review of Pharmacology and Toxicology* **61**:655–677. DOI: <https://doi.org/10.1146/annurev-pharmtox-010919-023238>, PMID: 32976736
- Bian JM, Wu N, Su RB, Li J. 2012. Opioid receptor trafficking and signaling: what happens after opioid receptor activation? *Cellular and Molecular Neurobiology* **32**:167–184. DOI: <https://doi.org/10.1007/s10571-011-9755-5>, PMID: 21947865
- Bongianni F, Mutolo D, Cinelli E, Pantaleo T. 2016. Neural mechanisms underlying respiratory rhythm generation in the lamprey. *Respiratory Physiology & Neurobiology* **224**:17–26. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.resp.2014.09.003>, PMID: 25220696
- Brown KA, Laferrière A, Lakheeram I, Moss IR. 2006. Recurrent hypoxemia in children is associated with increased analgesic sensitivity to opiates. *Anesthesiology* **105**:665–669. DOI: <https://doi.org/10.1097/0000542-200610000-00009>, PMID: 17006062
- Chen M, Zhao Y, Yang H, Luan W, Song J, Cui D, Dong Y, Lai B, Ma L, Zheng P. 2015. Morphine disinhibits glutamatergic input to VTA dopamine neurons and promotes dopamine neuron excitation. *eLife* **4**:e09275. DOI: <https://doi.org/10.7554/eLife.09275>, PMID: 26208338
- Cinelli E, Robertson B, Mutolo D, Grillner S, Pantaleo T, Bongianni F. 2013. Neuronal mechanisms of respiratory pattern generation are evolutionary conserved. *Journal of Neuroscience* **33**:9104–9112. DOI: <https://doi.org/10.1523/JNEUROSCI.0299-13.2013>, PMID: 23699521
- Dahan A, Aarts L, Smith TW. 2010. Incidence, reversal, and prevention of Opioid-induced respiratory depression. *Anesthesiology* **112**:226–238. DOI: <https://doi.org/10.1097/ALN.0b013e3181c38c25>, PMID: 20010421
- Dahan A, van der Schrier R, Smith T, Aarts L, van Velzen M, Niesters M. 2018. Averting Opioid-induced respiratory depression without affecting analgesia. *Anesthesiology* **128**:1027–1037. DOI: <https://doi.org/10.1097/ALN.0000000000002184>, PMID: 29553984
- Ferguson LM, Drummond GB. 2006. Acute effects of fentanyl on breathing pattern in anaesthetized subjects. *British Journal of Anaesthesia* **96**:384–390. DOI: <https://doi.org/10.1093/bja/ael011>, PMID: 16449234
- Florence CS, Zhou C, Luo F, Xu L. 2016. The economic burden of prescription opioid overdose, abuse, and dependence in the united states, 2013. *Medical Care* **54**:901–906. DOI: <https://doi.org/10.1097/MLR.0000000000000625>, PMID: 27623005
- Gomes T, Juurlink DN. 2016. Opioid use and overdose: what we've learned in Ontario. *Healthcare Quarterly* **18**:8–11. DOI: <https://doi.org/10.12927/hcq.2016.24568>, PMID: 27009700
- Gray PA, Rekling JC, Bocchiaro CM, Feldman JL. 1999. Modulation of respiratory frequency by peptidergic input to rhythmogenic neurons in the preBötzinger complex. *Science* **286**:1566–1568. DOI: <https://doi.org/10.1126/science.286.5444.1566>, PMID: 10567264
- Gutstein HB. 2001. Opioid analgesics. In: Hardman J. G, Limbird L. E, Gilman A. G (Eds). *Goodman and Gilman's the Pharmacological Basis for Therapeutics*. New-York: McGraw-Hill. p. 569–618. DOI: <https://doi.org/10.1021/jm058286b>
- IASP. 2018. IASP Statement on Opioids. <https://www.iasp-pain.org/Advocacy/OpioidPositionStatement>
- Jacquin TD, Sadoc G, Borday V, Champagnat J. 1999. Pontine and medullary control of the respiratory activity in the trigeminal and facial nerves of the newborn mouse: an in vitro study. *European Journal of Neuroscience* **11**:213–222. DOI: <https://doi.org/10.1046/j.1460-9568.1999.00420.x>, PMID: 9987025
- James A, Williams J. 2020. Basic opioid pharmacology - An update. *British Journal of Pain* **14**:115–121. DOI: <https://doi.org/10.1177/2049463720911986>, PMID: 32537150
- Jiang M, Alheid GF, Calandriello T, McCrimmon DR. 2004. Parabrachial-lateral pontine neurons link nociception and breathing. *Respiratory Physiology & Neurobiology* **143**:215–233. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.resp.2004.07.019>, PMID: 15519557
- Jones CM, Mack KA, Paulozzi LJ. 2013. Pharmaceutical overdose deaths, united states, 2010. *Jama* **309**:657–659. DOI: <https://doi.org/10.1001/jama.2013.272>, PMID: 23423407

- Krause KL, Neumueller SE, Marshall BD, Kiner T, Bonis JM, Pan LG, Qian B, Forster HV. 2009. Micro-opioid receptor agonist injections into the presumed pre-Botzinger complex and the surrounding region of awake goats do not alter eupneic breathing. *Journal of Applied Physiology* **107**:1591–1599. DOI: <https://doi.org/10.1152/jappphysiol.90548.2008>, PMID: 19745186
- Le Merrer J, Becker JA, Befort K, Kieffer BL. 2009. Reward processing by the opioid system in the brain. *Physiological Reviews* **89**:1379–1412. DOI: <https://doi.org/10.1152/physrev.00005.2009>, PMID: 19789384
- Lopez-Luna J, Al-Jubouri Q, Al-Nuaimy W, Sneddon LU. 2017. Reduction in activity by noxious chemical stimulation is ameliorated by immersion in analgesic drugs in zebrafish. *The Journal of Experimental Biology* **220**:1451–1458. DOI: <https://doi.org/10.1242/jeb.146969>, PMID: 28424313
- Lötsch J, Skarke C, Schneider A, Hummel T, Geisslinger G. 2005. The 5-hydroxytryptamine 4 receptor agonist mosapride does not antagonize morphine-induced respiratory depression. *Clinical Pharmacology & Therapeutics* **78**:278–287. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.cpt.2005.05.010>, PMID: 16153398
- Macintyre PE, Loadsman JA, Scott DA. 2011. Opioids, ventilation and acute pain management. *Anaesthesia and Intensive Care* **39**:545–558. DOI: <https://doi.org/10.1177/0310057X1103900405>, PMID: 21823370
- MacRae CA, Peterson RT. 2015. Zebrafish as tools for drug discovery. *Nature Reviews Drug Discovery* **14**:721–731. DOI: <https://doi.org/10.1038/nrd4627>, PMID: 26361349
- Magalhães FEA, de Sousa C, Santos S, Menezes RB, Batista FLA, Abreu ÂO, de Oliveira MV, Moura L, Raposo RDS, Campos AR. 2017. Adult zebrafish (*Danio rerio*): An alternative behavioral model of Formalin-Induced nociception. *Zebrafish* **14**:422–429. DOI: <https://doi.org/10.1089/zeb.2017.1436>, PMID: 28704145
- Manglik A, Lin H, Aryal DK, McCorvy JD, Dengler D, Corder G, Levit A, Kling RC, Bernat V, Hübner H, Huang XP, Sassano MF, Giguère PM, Löber S, Duan D, Scherrer G, Kobilka BK, Gmeiner P, Roth BL, Shoichet BK. 2016. Structure-based discovery of opioid analgesics with reduced side effects. *Nature* **537**:185–190. DOI: <https://doi.org/10.1038/nature19112>, PMID: 27533032
- Manzke T, Guenther U, Ponimaskin EG, Haller M, Dutschmann M, Schwarzacher S, Richter DW. 2003. 5-HT₄(a) receptors avert opioid-induced breathing depression without loss of analgesia. *Science* **301**:226–229. DOI: <https://doi.org/10.1126/science.1084674>, PMID: 12855812
- Marron Fdez de Velasco E, Law PY, Rodríguez RE. 2009. Mu opioid receptor from the zebrafish exhibits functional characteristics as those of mammalian mu opioid receptor. *Zebrafish* **6**:259–268. DOI: <https://doi.org/10.1089/zeb.2009.0594>, PMID: 19761379
- McGrath M, Hoyt H, Pence A, Jayakar SS, Zhou X, Forman SA, Cohen JB, Miller KW, Raines DE. 2020. Competitive antagonism of etomidate action by diazepam: in vitro GABAA receptor and in vivo zebrafish studies. *Anesthesiology* **133**:583–594. DOI: <https://doi.org/10.1097/ALN.0000000000003403>, PMID: 32541553
- Michel MC, Murphy TJ, Motulsky HJ. 2020. New author guidelines for displaying data and reporting data analysis and statistical methods in experimental biology. *Journal of Pharmacology and Experimental Therapeutics* **372**:136–147. DOI: <https://doi.org/10.1124/jpet.119.264143>, PMID: 31884418
- Missaghi K, Le Gal JP, Gray PA, Dubuc R. 2016. The neural control of respiration in lampreys. *Respiratory Physiology & Neurobiology* **234**:14–25. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.resp.2016.08.007>, PMID: 27562521
- Mogri M, Khan MIA, Grant BJB, Mador MJ. 2008. Central sleep apnea induced by acute ingestion of opioids. *Chest* **133**:1484–1488. DOI: <https://doi.org/10.1378/chest.07-1891>, PMID: 18574293
- Montandon G, Qin W, Liu H, Ren J, Greer JJ, Horner RL. 2011. PreBotzinger complex neurokinin-1 receptor-expressing neurons mediate opioid-induced respiratory depression. *Journal of Neuroscience* **31**:1292–1301. DOI: <https://doi.org/10.1523/JNEUROSCI.4611-10.2011>, PMID: 21273414
- Montandon G, Cushing SL, Campbell F, Propst EJ, Horner RL, Narang I. 2016a. Distinct cortical signatures associated with sedation and respiratory rate depression by morphine in a pediatric population. *Anesthesiology* **125**:889–903. DOI: <https://doi.org/10.1097/ALN.0000000000001303>, PMID: 27541315
- Montandon G, Ren J, Victoria NC, Liu H, Wickman K, Greer JJ, Horner RL. 2016b. G-protein-gated inwardly rectifying potassium channels modulate respiratory depression by opioids. *Anesthesiology* **124**:641–650. DOI: <https://doi.org/10.1097/ALN.0000000000000984>, PMID: 26675532
- Montandon G, Horner RL. 2019. Electrocortical changes associating sedation and respiratory depression by the opioid analgesic fentanyl. *Scientific Reports* **9**:14122. DOI: <https://doi.org/10.1038/s41598-019-50613-2>, PMID: 31575947
- Montandon G, Slutsky AS. 2019. Solving the opioid crisis: respiratory depression by opioids as critical end point. *Chest* **156**:653–658. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.chest.2019.05.015>, PMID: 31194974
- Mutolo D, Bongianini F, Einum J, Dubuc R, Pantaleo T. 2007. Opioid-induced depression in the lamprey respiratory network. *Neuroscience* **150**:720–729. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.neuroscience.2007.09.028>, PMID: 17949922
- Mutolo D, Bongianini F, Cinelli E, Pantaleo T. 2010. Role of neurokinin receptors and ionic mechanisms within the respiratory network of the lamprey. *Neuroscience* **169**:1136–1149. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.neuroscience.2010.06.004>, PMID: 20540991
- Nagappa MW, Montandon TN, Sprung G, Chung F. 2017. Opioids, Respiratory Depression and Sleep-Disordered Breathing. In: Mulier J (Ed). *Best Practice & Research Clinical Anaesthesiology*. Elsevier. p. 469–485. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.bpa.2017.05.004>
- Oda M, Kurogi M, Kubo Y, Saitoh O. 2016. Sensitivities of two zebrafish TRPA1 paralogs to chemical and thermal stimuli analyzed in heterologous expression systems. *Chemical Senses* **41**:261–272. DOI: <https://doi.org/10.1093/chemse/bjv091>, PMID: 26826723
- Oertel BG, Schmidt R, Schneider A, Geisslinger G, Lötsch J. 2006. The mu-opioid receptor gene polymorphism 118A>G depletes alfentanil-induced analgesia and protects against respiratory depression in homozygous

- carriers. *Pharmacogenetics and Genomics* **16**:625–636. DOI: <https://doi.org/10.1097/01.fpc.0000220566.90466.a2>, PMID: 16906017
- Pattinson KTS. 2008. Opioids and the control of respiration. *British Journal of Anaesthesia* **100**:747–758. DOI: <https://doi.org/10.1093/bja/aen094>
- Ren J, Poon BY, Tang Y, Funk GD, Greer JJ. 2006. Ampakines alleviate respiratory depression in rats. *American Journal of Respiratory and Critical Care Medicine* **174**:1384–1391. DOI: <https://doi.org/10.1164/rccm.200606-778OC>, PMID: 16973981
- Sanchez-Simon FM, Rodriguez RE. 2008. Developmental expression and distribution of opioid receptors in zebrafish. *Neuroscience* **151**:129–137. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.neuroscience.2007.09.086>, PMID: 18082336
- Sora I, Funada M, Uhl GR. 1997. The mu-opioid receptor is necessary for [D-Pen2,D-Pen5]enkephalin-induced analgesia. *European Journal of Pharmacology* **324**:R1–R2. DOI: [https://doi.org/10.1016/S0014-2999\(97\)10016-4](https://doi.org/10.1016/S0014-2999(97)10016-4), PMID: 9145787
- Steenbergen PJ, Bardine N. 2014. Antinociceptive effects of buprenorphine in zebrafish larvae: an alternative for rodent models to study pain and nociception? *Applied Animal Behaviour Science* **152**:92–99. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.applanim.2013.12.001>
- Taylor JC, Dewberry LS, Totsch SK, Yessick LR, DeBerry JJ, Watts SA, Sorge RE. 2017. A novel zebrafish-based model of nociception. *Physiology & Behavior* **174**:83–88. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.physbeh.2017.03.009>, PMID: 28288793
- Tetzlaff JE. 2000. The pharmacology of local anesthetics. *Anesthesiology Clinics of North America* **18**:217–233. DOI: [https://doi.org/10.1016/S0889-8537\(05\)70161-9](https://doi.org/10.1016/S0889-8537(05)70161-9)
- van der Schier R, Roozkrans M, van Velzen M, Dahan A, Niesters M. 2014. Opioid-induced respiratory depression: reversal by non-opioid drugs. *F1000Prime Reports* **6**:79. DOI: <https://doi.org/10.12703/P6-79>, PMID: 25343036
- Venner A, Todd WD, Fraigne J, Bowrey H, Eban-Rothschild A, Kaur S, Anacleit C. 2019. Newly identified sleep-wake and circadian circuits as potential therapeutic targets. *Sleep* **42**:zsz023. DOI: <https://doi.org/10.1093/sleep/zsz023>, PMID: 30722061
- Wilkerson RG, Kim HK, Windsor TA, Mareiniss DP. 2016. The opioid epidemic in the united states. *Emergency Medicine Clinics of North America* **34**:e1–e23. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.emc.2015.11.002>, PMID: 27133253
- Winpenny D, Clark M, Cawkill D. 2016. Biased ligand quantification in drug discovery: from theory to high throughput screening to identify new biased μ opioid receptor agonists. *British Journal of Pharmacology* **173**:1393–1403. DOI: <https://doi.org/10.1111/bph.13441>, PMID: 26791140
- Yang X, Jounaidi Y, Mukherjee K, Fantasia RJ, Liao EC, Yu B, Forman SA. 2019. Drug-selective anesthetic insensitivity of zebrafish lacking γ -Aminobutyric acid type A receptor β 3 subunits. *Anesthesiology* **131**:1276–1291. DOI: <https://doi.org/10.1097/ALN.0000000000002963>, PMID: 31567362
- Yassen A, Olofsen E, Kan J, Dahan A, Danhof M. 2008. Pharmacokinetic-pharmacodynamic modeling of the effectiveness and safety of buprenorphine and fentanyl in rats. *Pharmaceutical Research* **25**:183–193. DOI: <https://doi.org/10.1007/s11095-007-9440-z>, PMID: 17914664
- Yoon SY, Woo J, Park JO, Choi EJ, Shin HS, Roh DH, Kim KS. 2015. Intrathecal RGS4 inhibitor, CCG50014, reduces nociceptive responses and enhances opioid-mediated analgesic effects in the mouse Formalin test. *Anesthesia & Analgesia* **120**:671–677. DOI: <https://doi.org/10.1213/ANE.0000000000000607>, PMID: 25695583
- Zhang Z, Xu F, Zhang C, Liang X. 2007. Activation of opioid mu receptors in caudal medullary raphe region inhibits the ventilatory response to hypercapnia in anesthetized rats. *Anesthesiology* **107**:288–297. DOI: <https://doi.org/10.1097/01.anes.0000270760.46821.67>, PMID: 17667574

Az opiát tartalmú gyógyszerek által kiváltott hipoventiláció és fájdalomcsillapítás zebradánió lárva modellen

Szerzők: Shenhab Zaig, Carolina da Silveira Scarpellini, Gaspard Montandon

Kiadás helye: eLife folyóirat

Kiadás éve: 2021.

<https://doi.org/10.7554/eLife.63407>

1. Absztrakt

Az opioidok használata járványként terjed Észak-Amerikában, évente több millió túladagolásos eset fordul elő. Az opioid készítmények, mint a fentanil, a mű-opioid receptorokat célozzák, és akár végzetes légzésdepressziót is előidézhhetnek. Az opioid kutatás fő feladata egy olyan biztonságos fájdalomcsillapítási módszert találni, amely nem jár hipoventilációval. A potenciális készítmények felkutatása jelenleg – a megfelelő állati modell hiányában – korlátozott. A zebradánió (*Danio rerio*) magas reprodukciós képessége, valamint gyors fejlődése miatt igen népszerű modell, amelynek fiziológiája és genomja figyelemreméltó hasonlóságokat mutat az emlősökhöz. Ugyanakkor az még nem ismert, hogy a zebradánió hasonló opioid rendszerrel rendelkezik-e, és hogy az opioidokra adott légzési és fájdalomcsillapítási válaszok hasonlóak-e az emlősökhöz. A zebradánió lárvánál a fentanil csökkenti a légzés közbeni állkapocsmozgást, és csillapítja a fájdalmat, amelyet a mű-opiát receptor antagonisták visszafordítanak. A zebradánió olyan evolúciósan kialakult hatásmechanizmusokat mutat az opioidok hatására, amelyek az

emlősöknél is megfigyelhetőek, tehát modellként alkalmazható a fenotípus alapú droggutatások során.

2. Bevezetés

A jelenleg Észak-Amerikát sújtó opioid-járvány döbbenetes mértékét bizonyítja az évente milliós nagyságrendű sürgősségi ellátás és a több mint 45 000 haláleset (Florence et al., 2016). A szintetikus opioidok, mint a fentanil és az oxikodon, vagy a természetes opioidok, például a heroin vagy a morfium erősen addiktívak (Wilkerson et al., 2016), és légzési depressziót okozhatnak (Dahan et al., 2010; Montandon et al., 2016a; Nagappa et al., 2017), ami túladagolás esetén halálos kimenetelű lehet (Gomes and Juurlink, 2016; Jones et al., 2013). Az opioidok alapvető fontosságú fájdalomcsillapító szerek, amelyek hatékonysága jelenleg egyedülálló (IASP, 2018). Ezen készítmények mellékhatásai azonban korlátozzák a hatékony használatot és szuboptimális fájdalomcsillapítást eredményezhetnek.

Az opioid készítmények a μ -, kappa-, delta-receptorokon keresztül (Gutstein, 2001) az agyban hatnak. Bár az ezeken a receptorokon aktiválódó opioidok száma igen magas, a leghatékonyabb opioidok, mint a fentanil és az oxikodon elsősorban a μ -opioid receptorokhoz (MOR) kötődve fejtik ki a hatásukat (Sora et al., 1997). Mivel a MOR-ok az idegrendszerben fejeződnek ki, a légzést, valamint a nocicepciót is befolyásolva, a fájdalomcsillapításra szánt opioidok egyéb hatásokat is produkálnak. A MOR készítmények felelősek olyan mellékhatásokért, mint a függőség (Le Merrer et al., 2009), szedáció (Montandon et al., 2016a) és hipoventiláció (Dahan et al., 2010; Montandon and Slutsky, 2019; Nagappa et al., 2017). A hipoventiláció jellemzői a lelassult légzés (Macintyre et al., 2011), csökkent oxigénfelvétel (Ferguson and Drummond, 2006), meghosszabbodott légzésszünetek (Mogri et al., 2008; Nagappa et al., 2017) és súlyos oxigénhiány kialakulása (Brown et al., 2006). Túladagolás során a teljes légzésleállás és bradycardia tartozik a fő elhalálozási okok közé (Pattinson, 2008). Az opioid túladagolás során

bekövetkező légzésdepresszió és a légzés teljes leállása lényegében az opioidok agytörzsi légzésszabályozási központra gyakorolt hatása miatt következik be (Montandon and Slutsky, 2019). Az egyetlen elérhető szer, amellyel az opioid túladagolás miatti légzési depresszió visszafordítható, a MOR antagonistá naloxon, ami közvetlenül gátolja az opioid ligandumok

eLife digest Amikor erős fájdalomcsillapításról van szó, az orvosok eszköztára a szintetikus és természetes opioidokban merül ki, az utóbbiak közé tartozik a morfium, fentanil és oxikodon. Azonban ezek a vegyületek a légzést lassabbá és felületessé tehetik, rohamosan csökkentve ezzel a szervezet oxigénszintjét, és halálhoz vezethetnek. Ezen halált okozó mellékhatás különösen megrendítő, mivel az opioidok nem megfelelő használata az Egyesült Államokban radikális mértéket ölt, ezzel kialakítva az „ópioid járványt”, amely 2020-ban több mint 80 000 amerikai haláláért volt felelős. Ebből kifolyólag létfontosságú, hogy egy olyan veszélytelen készítményt találjunk, amely nincs negatív hatással a légzésre, de az erre irányuló kutatást lassította az új vegyületek hatásának vizsgálatára alkalmas állatmodellek hiánya.

A zebra-dánió egy kisméretű édesvízi halfaj, amelyre a gyors szaporodás és fejlődés jellemző, genetikája azonban nagyban hasonlít az emlősökéhez, és komplex idegrendszer jellemzi. Ellenben még nem tudni, hogy a zebra-dánió opioidokra adott válasza összehasonlítható-e az emlősök válaszával, tehát egyelőre kérdéses, hogy használható-e új fájdalomcsillapítók tesztelésénél.

Ezen feltevés megválaszolására Zaig és társai fentanil hatásának tettek ki zebra-dánió lárvákat, és kimutatták, hogy a gyengülő légzés jeleként a halak álkapocsmozgása lassult. A fájdalmas ingereket is hosszabban tolerálták, tehát az opioid csökkentette a fájdalmat az állatokban. Az eredmények együttesen azt mutatják, hogy a zebra-dánió opioid válasza hasonlóak az emlősökéhez, demonstrálva, hogy ez a halfaj alkalmazható potenciális fájdalomcsillapítók teszteléséhez. A Zaig és társai által kifejlesztett módszerekkel nagy számban és gyorsan vizsgálhatók a

gyógyszer-hatóanyagok, akárcsak a fájdalom megjelenése és megállításának a dekódolása is.

mű-receptorokhoz való kapcsolódását. Ugyanakkor a naloxon a fájdalomcsillapító hatást is gátolja, emiatt nem használható kiegészítő kezelésként. A mellékhatásként hipoventilációt nem okozó, hatékony fájdalomcsillapításra alkalmas új opioid készítmények vagy gyógyszerkombinációk kutatása visszaesett a megfelelő állati modell hiányában, amellyel a fájdalmat és légzést érintő viselkedési tesztek elvégezhetőek lettek volna.

A biztonságos opioid terápiák kifejlesztéséhez a legfontosabb lépés az új molekuláris célpontok és gyógyszerhatóanyagok meghatározása. A MOR gátlást szabályozó mechanizmusok összetettsége miatt a gyógyszerhatóanyagok működésének széleskörű szűrése az ismert konstrukció alapján rágcsálómodellben nem lehetséges. Egy olyan alkalmas modell megtalálása tehát elengedhetetlen, amelynek segítségével mindez megvalósítható, mégpedig a gerincesek összetett központi idegrendszerének és viselkedésének megőrzésével. Kihívást jelent az olyan összetett fenotípusok számszerű és teljeskörű meghatározása, mint a légzőszerv idegi aktivitása és a nocicepció. A rágcsálók nem megfelelőek, a nagy méretük, generációs idejük miatt, és a gyógyszerek elérhetősége is nehezíti a szűrési skálát. Erre alternatíva a zebradánió lárva, amely anatómiájában, fiziológiájában és genomja nagy részében hasonlít az emberre. A zebradánió esetében a lárva kis mérete, a halak könnyű szaporíthatósága, és az egyszerű génkiütést lehetővé tevő külső termékenyülés teszi a fajt kedvelt modellszervezetté, amellyel a géneket és gyógyszerhatóanyagokat lehet vizsgálni. Jelen tanulmányban a zebradániót javasoljuk további elemzésre, mint egyszerű, mégis hatékony állati modellt annak érdekében, hogy a MOR légzési és nociceptív gátlásának molekuláris folyamatait meg tudjuk határozni. Fontos megjegyezni, hogy a zebradánió lárva alkalmazható széleskörű gyógyszerteresztekben új gyógyszerhatóanyagjelöltek azonosítására.

A zebradánió lárva ideális modellé vált a gyógyszer- és génkutatásban, mivel egy in vivo modell biológiai bonyolultságát társítja egy olyan idegrendszerrel – ideértve a légzőrendszer idegi hálózatát –, amely homológ az emberével. Habár a halak más módon veszik fel az oxigént és adják le a szén-dioxidot, mint az emlősök: ritmusos állkapcsi mozgást végeznek, miközben a vizet a kopolyújukon keresztül áramoltatják. Az ingola légzőszervi idegi hálózata magába foglalja a paratrigeminális légzési csoportot (pTRG), valamint a nucleus vagust, és ez a hálózat hozza létre az állkapocs ritmikus mozgását (Bongianni et al., 2016). A közeli evolúciós eredetükből kifolyólag (Missaghi et al., 2016) a légzőszervi hálózatuk hasonlóságokat mutat az emlősök légzőszervi hálózatával (Cinelli et al., 2013), ami irányítja a légzést és szabályozza az opioidok által kiváltott légzési depressziót (Montandon et al., 2011). A pTRG hasonló funkcióbeli tulajdonságokat mutat, mint az emlősök légzőrendszere, mint például érzékenység a P anyagra (Mutolo et al., 2010) és az opioid ligandumokra (Mutolo et al., 2007). Feltevésünk szerint a légzési állkapocsmozgást mint légzőszervi aktivitás mutatót lehetne alkalmazni, hasonlóan az emlősökben légzési tevékenység közben használt trigeminális izommozgáshoz (Jacquin et al., 1999). A zebradánió – az emlősökhöz hasonlóan – rendelkezik gerincvelői, agytörzsi és szubkortikális idegpályákat felölelő nociceptív rendszerrel (Taylor et al., 2017). Bár a fájdalomérzékelés és az opioidokra való válaszadás közvetlenül nem értékelhető, egy nociceptív stimulusra adott menekülő úszási válaszreakció könnyen megállapítható a zebradánió lárvánál. A formalin (Magalhães et al., 2017) vagy (allyl)-isothiocyanate (AITC, mustár olaj) által kiváltott nociceptív inger alkalmazható lárvakori zebradánión. Az AITC, a tranziens receptor potenciál ankyrin-1 csatornán és a tranziens receptor potenciál vanilloid-1 csatornán (Oda et al., 2016) aktiválódik, amelyek szerepet játszanak a kémiai anyagok által előidézett fájdalomérzékelésben (Bamps et al., 2021). Ennek kapcsán indítványozzuk annak a meghatározását, hogy a légzésdepresszió és a fájdalomcsillapítás mérhető-e zebradánió lárváknál.

Az opioid fájdalomcsillapítók és kábítószeresek a MOR-okhoz kötődve váltják ki hatásukat (Gutstein, 2001). Az emlősök és zebraadániók MOR-jai igen homológok és 74%-ban megegyezik az aminosav-szekvenciájuk (Sanchez-Simon and Rodriguez, 2008). A MOR hasonló kötődési tulajdonságokkal rendelkezik, mint az emlősökre ható morfin és DAMGO együttese (Marron Fdez de Velasco et al., 2009; Mutolo et al., 2007). A zebraadánió és az emlősök respiráció, fájdalom és opioid rendszerebeli hasonlósága okán feltételezzük, hogy a zebraadánió imitálhatja az emlősökben az opioidok által kiváltott légzésdepressziót, valamint fájdalomcsillapítást és más, opioid készítményekhez köthető következményt. Tanulmányunk célja, annak bebizonyítása, hogy a zebraadánió az emlősökhöz hasonló, evolúciósan konzervált opioid tulajdonságokat mutat. Ezek alapján azt mondhatjuk, hogy a zebraadánió lárva alkalmas az opioidok okozta légzésdepresszió és fájdalomcsillapítás tanulmányozására. Célunk még, hogy igazoljuk a lárva állapotú zebraadánió opioid gyógyszerhatásának egyezését az emlősökben és emberekben megfigyeltekkel, valamint annak bizonyítása, hogy a jelenleg alkalmazott légzésdepresszió megakadályozására szolgáló gyógyszerterápiák tesztelhetők zebraadánió lárvákban.

3. Eredmények

A zebraadánió a kopoltyúját használja a gázcserére a vízben. A víz kopoltyún történő átfolyása egy összetett, az agytörzsi légzőrendszer által generált folyamat, amely tulajdonságaiban és anatómiájában hasonlít az emlősök gázcseréjéhez (1A ábra). A légzőrendszer ritmikus izommozgást indukál, amely segíti a víz kopoltyúba áramlását. Ezen izmok egyike a háromosztatú ideg által mozgatott állkapocsizom, amely szabályozza az állkapocs nyitását és zárását. Az állkapocsmozgás a légzőszervi aktivitás egyértelmű jele, és könnyen rögzíthető egy, az úszó zebraadánió fölé helyezett nagy felbontású kamera segítségével (1B,C ábra). Az állkapocsmozgás számszerűsíthető az ezen a területen található pixelek intenzitásában bekövetkező változások számolásával (1B ábra), illetve

annak időbeli változása is rögzíthető (1D ábra). Az állkapocsmozgás üteme az állkapocsmozgás csúcsainak számával fejezhető ki (piros karikák, 1D ábra), amely a légzőrendszer ritmusát mutatja, és itt a légzésszám mutatója. Multi-well plate-eket alkalmazva, az 1E ábrán látható módon használtuk a gyógyszerek kombinációit embrió médiumhoz adagolva. A gyógyszerkombinációkat külön csoportba tartozó halakon alkalmaztuk. Minden egyes állatot egyetlen gyógyszerkeverékkel kezeltünk, nem pedig egymást követő keverékekkel, mivel ezeket lehetetlen eltávolítani a vízből. Annak érdekében, hogy megállapítsuk, a zebradánió alkalmas modell-e az opioid indukálta légzésszám depresszió meghatározására: embrió médiumot, mint kontrollt és fentanilt, mint általánosan használt fájdalomcsillapítót alkalmaztunk a lárvákon, miközben számszerűsítettük az állkapocs mozgásának sebességét (2A ábra). A zebradánió lárvák kontroll körülmények között (embrióvíz) percenként 15-115 állkapocsmozgást produkáltak. Az 1 μM fentanilnak kitett lárvák légzésszámát 30 percen keresztül rögzítettük (2B ábra). A kontrollcsoportban a kiindulási ponthoz képest kezdetben növekedett a légzésszám, de szignifikáns változás nem történt a 30 perces időtartam alatt (2B ábra). A fentanillal kezelt csoportban a légzésszám határozottan csökkent 4 perccel a fentanil hozzáadása után. Mivel 5 perccel az expozíció után volt a legerősebb a légzésdepresszió, összehasonlítottuk a kontroll- és a fentanillal kezelt csoportok 5-6. perc közötti légzésszámát (2C ábra). A 0,2 és 0,4 μM koncentrációjú fentanil a kontrollhoz képest nem csökkentette szignifikánsan az állkapocsmozgást ($p = 0,473$ és $p = 0,797$) (2C ábra). A kontrollhoz képest ($p = 0,006$ és $p = 0,038$, 2C ábra) a fentanillal kezelt egyedek (1 és 3 μM) állkapocsmozgása szignifikánsan csökkent. Az adatoknak az alapértéknek vett sebességhez való standardizálását követően a csoportokon belüli változatosság jelentősen csökkent (2D ábra). 1 μM ($p < 0,001$) és 3 μM ($p < 0,001$) fentanil szignifikánsan csökkentette az alapértéknek vett sebességet a kontrollcsoporttal összehasonlítva (2E ábra), viszont a 0,2 μM ($p = 0,275$) és 0,4 μM ($p = 0,200$) koncentráció nem eredményezett ilyen csökkenést.

Összefoglalva, a fentanil indukálta légzésdepresszió a tesztelt 1 és 3 μM koncentrációkban volt megfigyelhető. Megállapítottuk, hogy ez a normalizálás képes leginkább reprezentálni a fentanil okozta légzésdepressziót, és csak normalizált adatokat mutattunk be a következő légzésdepresszió ábrákon. Ahhoz, hogy megfejtjük az opioid receptorok gyógyszerhatástanát a zebradánióban, három csoportot hasonlítottunk össze: önmagában fentanilnak, illetve két MOR antagonistával, a naloxonnal és a CTAP-pal kombinált fentanilnak kitett halak csoportjait (3. ábra). A fentanilnak kitett halak állkapocsmozgási sebessége csökkent (3A ábra). 10 μM MOR antagonistával naloxon a fentanil indukálta légzésdepressziót nem fordította vissza szignifikánsan ($p = 0,178$, 3B ábra). Ugyanakkor 20 μM naloxon már szignifikánsan megfordította a fentanil keltette hatást ($p < 0,001$, 3B ábra). A szelektív MOR antagonistával CTAP (4 μM) nem változtatott szignifikánsan a fentanil miatti légzésdepresszió ($p = 0,077$, 3B ábra), habár a számított valószínűség a szignifikanciahatárán mozgott. Annak meghatározására, hogy a naloxon vagy a CTAP önmagában növelheti-e a légzésszámot, összehasonlítottuk a CTAP-nak (4 μM) vagy a naloxonnak (5 és 20 μM) kitett halcsoportokat a kontrol halakkal (3C ábra). Önmagában sem a CTAP, sem pedig a naloxon nem mutatott hatást a légzésszámra (egytényezős ANOVA, $p = 0,122$). Összegezve, a fentanil által kiváltott légzésdepressziót a MOR antagonistával naloxon gátolta, viszont a CTAP nem.

A korábbi kísérletekben a naloxon fentanillal egyidejűleg alkalmazva meggátolta a légzésdepressziót (3A,B ábra). Majd teszteltük, hogy a naloxon képes-e teljesen visszafordítani a fentanil (1 μM) által okozott légzésdepressziót, ha a légzésdepressziót követően alkalmazzuk (3D ábra). Ahogy az várható volt, a fentanil szignifikánsan csökkentette a légzést ($p = 0,009$), amelyet 9 μM naloxon ($p = 0,111$) nem volt képes visszafordítani. Habár érdemes egy szekvenciális megközelítést alkalmazni az ismétlések miatt, két kihívás jelentkezett közben. Az első, hogy a kétszeri pipettázás a többlyukú sejtenyésztió lemezekben befolyásolta a halak viselkedését, ami magyarázatot adhat a naloxonra adott nagyfokú

változékonyságra. A második, hogy a plate-ek lyukaiban kevés víz valamint törzsoldat volt, tehát a naloxon koncentrációjának növelése aligha volt lehetséges a fentanil koncentrációjának felhígítása nélkül. Így arra a következtetésre jutottunk, hogy a gyógyszerhatóanyagok szekvenciális adagolása nem a legkonzisztensebb, ezért a gyógyszerkombinációkat elkülönített halcsoportokon hasonlítottuk össze.

Mivel a zebradánió vonalak genetikailag különbözhetnek, valamint eltérhet az opioidokra való érzékenységük (Marron Fdez de Velasco et al., 2009; Sanchez-Simon and Rodriguez, 2008), ezért a fentanil okozta légzésdepressziót különböző vonalakon is összehasonlítottuk (3E ábra). Az AB vonal légzésszámát jelentősen csökkentette a fentanil (1 μ M), ahogyan azt korábbi kísérletek során már megállapítottuk ($p < 0,001$), viszont ugyanez a Tübingen (TU) vonal esetében nem volt megfigyelhető ($p < 0,001$), sem az AB \times TU keresztezeteknél ($p < 0,001$). Egyedül az AB vonal reagált érzékenyen a fentanilra, és a későbbi kísérletekhez ezt a vonalat használtuk. Összefoglalva, az opioid receptorokon keresztül aktiválódó fentanil légzéscsökkenést váltott ki, amely hatást a naloxon visszafordított. A széleskörűen használt morfin kevésbé komoly légzésdepressziót vált ki, mint a rendkívül erős opioidok pl. a fentanil (Gutstein, 2001). Vizsgáltuk a morfin lehetséges légzésdepressziós hatását zebradánión. A növekvő morfin adagoknál (1, 10, 20, 50 és 200 μ M, $p = 0,088$, 3F ábra) nem volt megfigyelhető dóziszfüggő hatás. A többszörös összehasonlító tesztek kimutatták, hogy a kontrollhoz képest 1 μ M morfin jelentősen lassította a légzést ($p = 0,021$), viszont a többi tesztelt koncentrációban nem ($p > 0,488$). Ezek az eredmények vetik fel, hogy alacsony koncentrációban a morfin lassítja a légzést, viszont magas koncentrációban gerjesztő hatást fejthet ki.

Ahhoz, hogy meg tudjuk határozni, vajon az emlősökhöz hasonlóan, meghatározott gerjesztőszerekkel a zebradánió légzése is fokozható, két légzésfokozó szert alkalmaztunk a halakban, amelyekről ismert, hogy serkentik az opioidok által csökkentett légzést. Elsőnek az 5-HT₄A szerotonerg ligandumhoz kapcsolódó BIMU8 (Manzke et al., 2003) szert

alkalmaztuk fentanillal együtt és nélküle (4A ábra). A fentanil és BIMU8 (10 μ M) együttes, a fentanil csoporttal összevetve ($p = 0,193$), nem mutatott visszafordulást a légzésszámban. A kizárólag BIMU8-nak kitett halak szignifikánsan magasabb légzésszámot produkáltak, mint a kizárólag fentanillal kezelték ($p = 0,008$), viszont ez az érték nem tért el a kontrollcsoporttól ($p = 0,294$). A BIMU8 és fentanil kombinációja jelentősen alacsonyabb légzésszámot váltott ki, mint a BIMU8 egyedül és a kontroll ($p = 0,018$ és $p = 0,007$). Összegezve, a fentanilhoz adott BIMU8 nem fordította vissza jelentősen a fentanil által kiváltott légzésdepressziót. A CX614 alloszterikus AMPA aktiváló jelentősen visszafordította a fentanil okozta légzésdepressziót ($p < 0,001$, 4B ábra). A CX614+fentanil magasabb légzésszámot eredményezett, mint csak a fentanil, vagy a kontroll ($p = 0,021$), valószínűsítve, hogy a CX614 ebben a dózisban megfordította a fentanil okozta légzésdepressziót. Önmagában a CX614 nem növelte a légzésszámot a kontrollhoz képest ($p = 0,058$), azonban a kapott valószínűségi érték a szignifikancia határán volt. Magasabb dózisok roham előidézése miatt nem kerültek tesztelésre. Annak érdekében, hogy meghatározzuk, hogy a fentanil révén fellépő légzésdepresszió a fentanil közvetlen hatása vagy pedig a szedáció miatt (Montandon and Horner, 2019), illetve a fájdalomra bekövetkező (Jiang et al., 2004) közvetett válasz-e, vizsgáltuk a lidokaint is, mint nem mű-opioid receptorokon keresztül ható fájdalomcsillapítót (Lopez-Luna et al., 2017). A lidoicain nem okozott szignifikáns légzésszámbeli változást a kontrollhoz képest ($p = 0,267$, 4C ábra).

A gyógyszerek oldására DMSO oldószert használtunk, ami hatással lehet a légzésre. Az alkalmazott 0,0016% DMSO nem változtatott a légzésszámon ($p = 0,342$). Azért, hogy meghatározzuk az opioid szerek zebadánió lárvákban kifejtett fájdalomcsillapító hatását, egy egyszerű nocicepció modellt készítettünk, amelyben kombináltuk a formalin expozíciót, mint nociceptív ingert, és az ezt követő menekülő úszásreakció mértékét. Az egyes lárvák mozgását, embrió médium, formalin, valamint formalin és fentanil kombináció tartalmú többlyukú sejtenyésztő lemezekbe

helyezve, videófelvételen keresztül követtük végig (5. ábra). Kétféle úszási viselkedést határoztunk meg (5A ábra): úszási sebesség (megtett mm/mp) és szögsebesség (fordulási szög foka/mp, 5. ábra – kiegészítő ábra 1). A formalinnak kitett egyedek úszási sebessége alapvetően fokozódott a formalin hatására (5B ábra). A fentanil formalinnal kombinálva jelentős sebességcsökkenést eredményezett a kizárólag formalinnal kezeltékhez képest (5B ábra). Az ezt követő formalin expozíció szignifikánsan gyorsult úszási sebességet eredményezett az első 3 percben (5C ábra, kék oszlop), amely reakció a kontroll és formalin/fentanil csoportnál nem volt megfigyelhető (5C ábra). A lárvák csoportjainak gyógyszeres kezelését követő első 3 percben produkált átlag úszási sebességét összehasonlítottuk. A kontrollcsoporthoz viszonyítva ($p < 0,001$, 5D ábra) a formalin csoport szignifikánsan gyorsabb sebességet mutatott. Az úszási sebesség szignifikánsan lassabb volt a formalin/fentanil csoportban, mint a formalin csoport egyedeinél ($p = 0,037$), ami arra utal, hogy a fentanil csökkentette a formalinra adott menekülési reakciót, amely jelezheti annak fájdalomcsillapító hatását. Ugyanakkor, ez betudható a fentanil úszásra gyakorolt közvetlen hatásának is. A kontrollal összevetve a fentanil önmagában alkalmazva nem csökkentette az úszási sebességet ($p = 0,221$), ami mutatja, hogy önmagában nem befolyásolta az úszást. Következőnek a μ -opioid receptor antagonistá naloxon és CTAP hatását határoztuk meg (5D ábra). A naloxon csoportoknál megfigyelt sebesség nem volt jelentősen magasabb, mint a formalin/fentanil csoportoknál ($p > 0,122$), mindez azt jelenti, hogy a naloxon nem gátolta a fentanil fájdalomcsillapító hatását. A CTAP/formalin/fentanil csoportok és a formalin/fentanil, valamint az önmagában fentanillal kezelt csoportok között nem volt különbség ($p = 1,000$ és $p = 1,000$). A fentanil és kontrollcsoportoknál magasabb sebességet mutattak a naloxon/formalin/fentanil csoportok (5D ábra). Ez valószínűsíthetően a naloxon egyedüli hatásának tudható be 50 μ M koncentrációban (5E ábra). Ezután a formalin szögsebességet érintő hatását néztük. A kontroll csoporttal összehasonlítva a formalinnal kezelt lárvákat csökkent

szögsebesség jellemezte ($p < 0,001$, 5. ábra – kiegészítő ábra 1), amely hatást a fentanil nem fordított vissza ($p = 0,151$). Az utóbbiból következik, hogy a szögsebesség nem használható a formalin által kiváltott menekülési válasz értékelésére.

Igaz, hogy a naloxon nem akadályozta, vagy fordította vissza a fentanil fájdalomcsillapító hatását, de ez betudható a formalin hatására jelentkező nagy variabilitású úszási válaszok következményének. Ami azt illeti, a formalin/fentanil/naloxon hatására az úszási sebesség 0,3-4 mm/mp volt, ami lényegesen magasabb a kontroll- és a fentanil csoportok variabilitásánál. A még biztosabb nociceptív válaszok elérése érdekében allil-izotiocianátot (AITC) alkalmaztunk, amely a tranziens receptor potenciál ankyrin-1 csatornán és a tranziens receptor potenciál vanilloid-1 csatornán keresztül aktiválódik (Oda et al., 2016). A formalin tesztelesekor használt módszerhez hasonlóan kombináltuk az AITC-t fentanillal és/vagy naloxonnal. A kontrollhoz képest 100 μM AITC intenzívebb úszást eredményezett, amely hatást a fentanil csökkentette (6A ábra). A gyógyszerhatóanyag hozzáadásának első 3 percében a lárvák kezdeti megnövekedett úszási sebességgel reagáltak, amely megegyezett a formalinra adott válasszal. Ennek ellenére a fentanil (6 μM) és AITC (100 μM) kombinációjával kezelt halak az AITC-vel kezeltékhez képest nem mutattak úszási reakciót (6B ábra). Mindez azt mutatja, hogy a fentanil csökkentette az AITC-ra adott nociceptív válaszreakciót. A formalin tesztben alkalmazott fentanil koncentrációhoz képest (3 μM) az AITC hatásainak megszüntetéséhez magasabb koncentrációra volt szükség (6 μM). Önmagában alkalmazva a fentanil ezen koncentrációja (6 μM) nem csökkentette a kontrollegyedekek sebességét (6B ábra). Az AITC-vel kezelt halak átlagsebessége szignifikánsan magasabb volt, mint a kontrollcsoporté ($p < 0,001$, 6C ábra) és ez az emelkedés szignifikánsan alacsonyabb volt a fentanillal és AITC-vel kezelt egyedeknél ($p < 0,001$). Az AITC által előidézett szögsebesség megnövekedett, amelyet a fentanil nem fordított vissza (6. ábra – kiegészítő ábra 1.) Érdekes módon a 20 és 50 μM naloxon, AITC és formalin keverék gyorsabb úszási sebességet

eredményezett, mint ami az AITC-vel vagy fentanillal kezelt csoportok egyedeinél volt megfigyelhető ($p = 0,003$ és $p < 0,001$, egyenként), míg a CTAP-vel kezeltéknél nem ($p = 0,342$). Összefoglalva: az AITC intenzív úszásgyorsulást okozott, amit a fentanil jelentősen csökkentett, amely hatást a naloxon visszafordított.

Annak meghatározására, hogy kiderítsük, vajon a zebradánió másfajta fájdalomcsillapítókra is érzékenyen reagál-e, lidokainnal, vagyis nem-opioid fájdalomcsillapítóval kezeltük a lárvákat (7A ábra). A korábbiak alapján kimutattuk, hogy a formalin a kontrollhoz képest megnövekedett úszási sebességet eredményez ($p < 0,001$, 7B ábra). A lidokainnak és formalinnak kitett halak sebessége jelentősen csökkent a formalin csoporthoz képest ($p = 0,002$). A lidokainnal kezelt egyedek úszási sebessége nem különbözött a kontrollétól ($p = 0,693$). Mivel a lidokain oldásához viszonylag magas koncentrációjú DMSO-t (1%) használtunk, összehasonlítottuk, hogy az 1%-os DMSO-val kezelt csoport különbözött-e a kontrollcsoporttól és a két csoport között nem találtunk különbséget ($p = 0,879$, 7A ábra). A formalinnal ellentétben a lidokain nem váltott ki szögsebességbeli változást (7. ábra – kiegészítő ábra 1.) Következésképpen, a két fájdalomcsillapító típus (fentanil és lidokain) mérsékelte a formalinra adott úszási reakciót, tehát ezek a tesztek megfelelőek a fájdalomcsillapító hatás mérésére.

A zebradániókban fentanil okozta légzésdepresszió visszafordíthatóságának tesztelésére BIMU8 és CX614 stimulánsokat is alkalmaztunk. Szignifikánsan egyedül a CX614 tudta visszafordítani a hatást. Ennélfogva megvizsgáltuk a két stimuláns fentanil általi fájdalomcsillapító hatásának visszafordíthatóságát is. A BIMU8 (20 μM)/formalin/fentanil kombináció nem változtatta meg szignifikánsan az úszási sebességet, összevetve a kontroll- ($p = 1,000$) vagy a formalin/fentanil csoportokkal ($p = 1,000$, 7B ábra). A CX614 (5 μM)/formalin/fentanil kombináció azonban növelte az úszási sebességet a kontrollcsoporthoz ($p < 0,001$), valamint a formalin/fentanil kombinációhoz képest ($p = 0,007$). Ez azt mutatja, hogy a CX614 ampakine

vegyülettel mind a fentanil okozta légzésdepresszió, mind pedig a fájdalomcsillapító hatás visszafordítható. Befejezőképpen, a fentanil nem okozott légzésdepressziót a Tübingen vonalban, ezért megvizsgáltuk, hogy ez a vonal a fentanil fájdalomcsillapító hatására is hasonlóan érzéketlen-e. A TU vonal, formalin és formalin/fentanil csoportja között nem volt különbség az úszási sebességben ($p = 0,132$), (7C ábra), ami szerint a fentanil nem csökkentette a formalin indukálta nocicepciót.

4. Következtetések

Az opioid gyógyszerkészítményeket széleskörűen alkalmazzák fájdalomcsillapításra, azonban a használatuk súlyos mellékhatásaként légzésdepresszió lép fel, túladagolása pedig halálos is lehet. Az erős és krónikus fájdalom csillapítására jelenleg nem létezik biztonságos opioid kezelés. Az új, hatékony és mellékhatás nélküli fájdalomcsillapítók beazonosításához az opioid gyógyszerkutatásnak új vizsgálati utakat kell feltérképeznie. Új megközelítés a gyógyszerkutatásban például a számítógéppel szimulált szerkezet-alapú gyógyszerkutatás (Manglik et al., 2016) vagy a sejt tesztek (Winpenny et al., 2016). A gyógyszerkutatásra leginkább a cél alapú szemlélet jellemző, amely több olyan gyógyszerhatóanyag-jelöltet kizár, amely nem specifikusan a kiválasztott fehérjéket célozza. Jelen kutatásban egy fenotípus-alapú gyógyszerkutatási szemléletet javasolunk zebradánió lárva modellben a hatékony opioid fájdalomcsillapító szerek megtalálására, a mellékhatásként jelentkező légzésdepresszió nélkül. A zebradánió lárva nagyon fontos modellé vált a gyógyszer-, valamint a génkutatás terén, mivel az *in vivo* modellek biológiai összetettségét kombinálja az emberéhez hasonló idegrendszer sajátosságaival, ideértve a légzőrendszer idegi hálózatát is. Az effajta megközelítéssel lehetőség van számos gyógyszerhatóanyag hitelesítésére bármilyen hatásmechanizmust vagy célt illető feltételezés nélkül. A gyógyszerkutatási szemléletünk azt kívánja tesztelni, vajon a gyógyszerhatóanyagok vagy ezek kombinációi használhatók-e a légzésdepresszióknak mint mellékhatásnak az

elkerülésével. Egy ilyen eljárásra jelentős érdeklődés mutatkozik (Dahan et al., 2018; Montandon and Slutsky, 2019). Többféle elemzési mintát kombináltunk a fájdalomcsillapítók légzésdepresszió és fájdalomcsillapító hatásának vizsgálatára. Kimutattuk, hogy a zebradánió lárva (12-14 nappal a megtermékenyítést követően) használható az opioid gyógyszerkészítmények fájdalomcsillapító hatásának tesztelésére, valamint a légzésdepresszió erősségének kimutatására. Tesztjeink egyszerű, mégis hatékony módot biztosítanak a potenciális gyógyszerhatóanyag jelöltek gyors vizsgálatára egy komplex állatmodellben, mialatt megóvják annak központi idegrendszerét és a vér-agy gát hálózatát. A nagy számú halembriónak köszönhetően, ezek a fenotípusos tesztek alkalmasak nagy áteresztőképességű szűrési protokollok elvégzésére, amelyek nem lennének megvalósíthatók más állatmodellben. Fontos megjegyezni, hogy a gyógyszerhatóanyagok szűrése patkányban nem kivitelezhető annak jelentős idő- és erőforrás igénye miatt. Jelen tanulmányban egy olyan új, zebradánió lárván kivitelezhető viselkedési tesztet javasolunk, amelynél az élő állat központi idegrendszere annak sértetlenségével befolyásolható. Mindez, az opioid készítmények által előidézett légzésdepresszió és fájdalomcsillapító hatás összekapcsolásával felhasználható a fenotípus-alapú gyógyszerkutató területén.

Az opioidok okozta légzésdepressziót széleskörűen vizsgálták egerekben, patkányokban, kutyákban és juhokban (Krause et al., 2009; Montandon et al., 2011; Montandon et al., 2016b). Az összetett állati modellek bevonásával járó légzési változók megállapítása számos kihívással jár. Annak érdekében, hogy pontosan meg lehessen állapítani az opioidok általi légzésdepressziót, először az érzéstelenítők használata nélkül kell számszerűsíteni a légzési változókat, mivel azok befolyásolhatják a légzőszervrendszerrel, gyógyszer-anyagcserével és az opioid gyógyszerek hatásmechanizmusával való kölcsönhatásokat. A patkányok érzéstelenítés nélküli légzésfelmérése egy általános eljárás, azonban aggodalomra adhat okot az állatok kezelése során fellépő stressz, opioid injekció és a

váltakozva fellépő izgalmi és viselkedési állapotok (Montandon et al., 2016a; Montandon and Slutsky, 2019), amelyek végső soron kihatással lehetnek a kutatás eredményeire. Először sikerült zebraadánió lárvákban bemutatnunk, hogy a légzőrendszer aktivitása mérhető, és hasonló módon mutatkozik meg náluk is az opioidok kiváltotta légzésdepresszió, mint ahogyan az emberben. Az emberben megfigyelt opioid gyógyszerhatástan továbbá a zebraadánióban is végbemegy. A legtöbb halfajban egy bonyolult légzőrendszer áramoltatja a vizet a kopolyúkon át. Habár más stratégiát alkalmaznak az oxigén felvételére és a szén-dioxid leadására, mint az emlősök, állkapcsukat ritmikusan mozgatva áramoltatják a vizet kopolyúikon keresztül. Az ingolákban a paratriginális légzési csoport (pTRG) generálja a ritmikus állkapcsi lemezmozgást (Bongianni et al., 2016). Közeli evolúciós eredetük miatt (Missaghi et al., 2016) a pTRG az emlősök légzőrendszerével mutat hasonlóságokat (Cinelli et al., 2013) a légzés lebonyolításában és az opioidok kiváltotta légzésdepresszió szabályozásában (Montandon et al., 2011). A pTRG, az emlősökre jellemző funkcióbeli jellemzőkkel is rendelkezik (Gray et al., 1999), mint a P elemre (Mutolo et al., 2010) és az opioidokra való érzékenység (Mutolo et al., 2007). Emiatt úgy véljük, hogy a légzési állkapocsmozgást a pTRG legalább részben szabályozza, ami felhasználható lehetne a légzőrendszer aktivitási indexeként, hasonlóan, mint az emlősöknél a trigeminális izom (Jacquin et al. 1999). Kimutattuk, hogy a MOR ligand fentanil dózisának növelésekor a légzés sebessége dóziszfüggő csökkenést eredményezett. Bár a fentanillal való kezelés összehasonlítása nehézkes zebraadánió és emlős esetében, mivel az előbbinek a vizét kezelik, az utóbbiba befecskendezés útján kerül az anyag, a zebraadánióknál alkalmazott dózisok megfelelnek a rágcsálóknál használtakéval (Yassen et al. 2008). A fentanil okozta légzésdepressziót a MOR antagonistá naloxon lényegében meggátolta, ami megegyezik azzal a ténnyel, hogy a fentanil főként a MOR receptorokon keresztül hat (James and Williams, 2020). A kifejezetten szelektív MOR antagonistá CTAP nem gátolta meg a fentanil okozta légzésdepressziót, ami hasonló az egyes

rágcsálókísérletben megfigyelt részleges antagonizmus jelenséghez (Zhang et al. 2007). Ezen eredményekből az következik, hogy a fentanil vagy más opioid receptorokon keresztül hat, vagy pedig a CTAP nem jutott át a zebradánió vér-agy gátján a nagy molekulatömege miatt. Meglepő módon 1 μ M morfin szignifikáns légzéseszkökenést idézett elő a zebradánió lárvánál, ami megegyezik a klinikai tanulmányokkal (Montandon et al., 2016a), viszont magasabb koncentrációkban nem figyeltünk meg hasonló hatást. A légzésdepresszió hiánya magas koncentrációkban betudható a zebradánió légzését szabályozó ingerületvezetés gátlásának. A rágcsálóknál a ventrális tegmentális régióban a morfin feloldja a gátlásokat (Chen et al., 2015), ami az agynak az alvás-éberlét és izgalmi állapotokért felelős területe (Venner et al., 2019). Mivel a megnövekedett izgalmi állapot csökkenti az opioidok okozta légzésdepresszió súlyosságát (Montandon et al., 2016a; Montandon and Horner, 2019), a magas morfinkoncentrációban csökkent légzésdepresszió váltható ki.

A két fő vad típusú vonal, az AB és a Tübingen (TU), eltérő érzékenységet mutatott a fentanilra. Az AB vonalnál jelentős légzési depresszió jelentkezik, a TU halaknál ez nem figyelhető meg, a használt koncentrációtól függetlenül (nem bemutatott adat). Ez a vonal-sajátosság felveti, hogy az opioid készítmények hatásmechanizmusai különböznek a zebradánió vonalakon belül, ami a MOR gén polimorfizmusának tulajdonítható – ahogyan ezt az embereknél is megfigyelték (Oertel et al., 2006) –, vagy a MOR gátlásban szerepet játszó különböző gének genetikai többféleségnek (Bian et al., 2012). Annak érdekében, hogy megállapítsuk, hogy a légzést serkentő szerek visszafordíthatják-e az opioidok által kiváltott légzési depressziót a lárvakorú zebradániókban, két típusú agonistát teszteltünk, amelyek az izgató receptorokra hatnak: az ampakinet, amely készítmények az AMPA receptorokon keresztül hatnak (Ren et al., 2006), és a szerotonerg hatású anyagokat (Manzke et al., 2003). A CX614 alloszterikus AMPA aktiváló visszafordította a légzési depressziót a lárvakorú zebradánió modelljeinkben, ami megegyezik a rágcsálókban (Ren et al., 2006) vagy embereknél (Dahan et al. 2018)

tapasztalt hatásokkal. A BIMU8, egy 5-HT4A agonista és fentanil kombinációját összehasonlítottuk a fentanillal önmagában. A BIMU8 nem fordította vissza szignifikánsan a légzési depressziót a tesztelt koncentrációkon, ami összhangban van ennek a kezelésnek az embereknél tapasztalt alacsony hatékonyságával (Lötsch et al., 2005). Más szerotonerg anyagok, mint például a 5-HT1 és 5-HT3 agonisták (van der Schier et al., 2014) könnyen tesztelhetők a zebradánió modelljeink segítségével.

Zebradánió lárvákat korábban is használták már, mint a fájdalom és fájdalomcsillapítás állati modelljeit. Azért, hogy fájdalmat idézzenek elő, ecetsavat vagy citromsavat adtak a vizükhöz (Lopez-Luna et al., 2017; Steenbergen and Bardine, 2014). Modeljeinkben nem használtunk savakat nociceptív inger gyanánt, mivel azok megváltoztatják a víz pH-ját, amire a zebradániók érzékenyek (Avdesh et al., 2012; Steenbergen and Bardine, 2014). Ehelyett formalint használtunk, egy, a rágcsáló modellekben széles körben használt, fájdalmat indukáló nociceptív stimulánst (Yoon et al., 2015), és kimutattuk, hogy a formalin növelte a halak úszási sebességét. Következtetésünk, hogy a megnövekedett úszási sebesség, mint a formalinra adott reakció egyenlő a nociceptív ingerre adott menekülő válasszal. Ami azt illeti, a nem-opioid lidokain és formalin együttesen szignifikáns csökkenést eredményezett a csupán formalin alkalmazásához képest. A lidokain csillapítja a fájdalmat az idegsejtekben lévő feszültségvezérelt nátriumcsatornák inaktiválásával, anélkül, hogy aktiválná az opioid receptorokat (Tetzlaff, 2000), és ezek az eredmények alátámasztják azt az elméletet, hogy a formalin fájdalmat okoz a lárvakorú zebradániókban. A fájdalomcsillapítás elősegítéséhez fentanilt és formalint kombináltunk, ami csökkentette a formalinra adott úszási választ, arra utalva, hogy a fájdalom is mérséklődött. Az általunk végzett vizsgálatokban megfigyelt menekülési reakció oka lehet, hogy a formalin hatását a mozgásszervi aktivitásra (nem a nocicepcióra) fejtette ki, és a fentanil alkalmazása után jelentkező csökkent válasz magyarázata lehet a motoros aktivitás gátlása. A fentanil ugyanakkor önmagában nem csökkentette a lárvák úszási sebességét a kontrollcsoportéhoz viszonyítva.

A formalinnal végzett nociceptív vizsgálat kiegészítésére AITC-t használtunk, más néven mustárolajat, amely a tranziens receptor potenciál ankyrin-1 csatornán és a tranziens receptor potenciál vanilloid-1 csatornán aktiválódik (Oda et al., 2016), két olyan receptoron, amelyek részt vesznek a vegyi anyagok okozta nocicepcióban (Bamps et al., 2021). A formalinhoz hasonlóan az AITC-ra adott úszási választ a fentanil mérsékelte. A fentanilra adott fájdalomcsillapító válaszokban az μ -opioid receptorok szerepének meghatározásához az antagonistá naloxon is bevontuk. A formalin tesztek során a naloxon nem gátolta a formalin hatásait, viszont az AITC tesztek során igen, a naloxon ezen hatásai megegyeznek az emberekben jelentkezőkkel (Gutstein, 2001). Bár a naloxon nem gátolta jelentősen az érzéstelenítést formalin jelenlétében, az az 5d ábrából egyértelmű, hogy alapjában véve növelte egyes állatok úszási sebességét, egyesekét pedig csökkentette. Összegezve, a fentanil csökkentette az AITC és formalin nociceptív válaszait, két olyan anyagét, amelyek más mechanizmuson keresztül idéznek elő nocicepciót. Ez azt mutatja, hogy a módszereink helyesen értékelik a zebradániókban bekövetkező fájdalomcsillapítást, míg az opioid gyógyszerhatástan továbbra sem értelmezhető a formalin/fentanil tesztekben. Ahogyan azt a légzésvizsgálatoknál már megfigyeltük, a CX614 visszafordította a fájdalomcsillapító hatást, ami összhangban van a rágcsálókban tapasztalt hatásokkal (Dahan et al., 2018). A BIMU-8 nem fordította vissza a fájdalomcsillapító hatást, ami megegyezik a klinikai vizsgálatok során tapasztalt hatáshiánnyal (Dahan et al., 2018). Tehát létrehoztunk egy olyan opioid fájdalomcsillapító hatás tesztet, amely alkalmas a fájdalom és az új opioid kezelések fájdalomcsillapító hatásainak mérésére, és amely felhasználható széleskörű gyógyszerkutatások során, zebradánió lárva modellben.

Az opioid fájdalomcsillapítók alapvető részei a fájdalomterápiának, amely során halált okozó mellékhatásként légzésdepresszió léphet fel, ez okból hatékony klinikai és otthoni használatuk behatárolt. Jelenleg nincs hatékony, biztonságos fájdalomterápia, mivel nehéz azonosítani az új

gyógyszerkombinációkat, amelyek erős fájdalomcsillapítást biztosítanak, de csökkentik a légzési mellékhatásokat (Dahan et al., 2018). A zebradánió lárva modell használatát javasoljuk a fenotípus-alapon megközelített gyógyszerkutatás során, azaz a gyógyszerek tesztelésének lehetővé tételét a működési mechanizmusokra és célpontokra vonatkozó feltételek nélkül. A fentebb leírt új gyógyszerkutatási modelleink képesek nagy áteresztőképességű gyógyszerészésre egy egyszerű és megfelelő állati modell segítségével, amelynek a gyógyszerhatástani és genetikai profilja hasonló az emberéhez (MacRae és Peterson, 2015). Bár a zebradániót régóta használják új érzéstelenítők és azok hatásmechanizmusainak identifikálásához (McGrath et al. 2020; Yang et al. 2019), a mi tanulmányunk foglalkozik először az opioidok által kiváltott légzésdepresszióval, fájdalomcsillapítókkal kombinálva. A nagy áteresztőképességű szűrés mellett, az általunk létrehozott modell használható a transzgenikus és génkiütött vonalakkal is, annak érdekében, hogy jobban megértsük az opioid gátlást, fájdalomcsillapítást és légzésdepressziót, valamint a fájdalom és a légzés idegköreit érintő élő mikroszkópos vizsgálatokat (Ahrens et al., 2013).

5. Anyag és módszer

5.1. Állattenyésztés

A felnőtt halak, lárvák és szaporító állományok tartását, valamint a rajtuk végzett kísérleteket a laboratóriumi szabványoknak megfelelően végeztük (Avdesh et al., 2012). Az eljárást a Földkutyta- és Ürgevédelmi Tanács (Canadian Council on Animal Care) által meghatározott elvek szerint végeztük, amelyet a Szt. Mihály Kórház állatjóléti bizottsága hagyott jóvá. A kísérletekhez AB vonalhoz tartozó, a termékenyüléstől számított 12-14 napos (days post-fertilization (dpf)) zebradánió lárvákat használtunk, kivéve amikor a vonalak közötti összehasonlítást végeztük. A Tübingen (TU) vonalat és a TU x AB keresztezett lárvákat a vonalak összehasonlítása céljából használtuk. Minden tesztet AB halakon végeztünk, kivéve ahol

kifejezetten TU-t említünk. A halakat 14 óra világos, 10 óra sötét fényprogramban és $28\text{ °C} \pm 0.5\text{ °C}$ -on tartottuk. A lárvákat a Torontói Mississauga Egyetem Gyermekkorházától szereztük be (Toronto, ON). Az ívatáshoz felnőtt, 4 hónapos hím és nőstény egyedeket helyeztünk elválasztóval felszerelt szaporítóedényekbe. A következő napon az elválasztó eltávolítása után a halak elkezdtek ívni a világos program első fél órájában, majd visszakerültek a medencékbe (Aquaneering, CA, United States). Az ikrákat E2 embrió médiummal (NaCl, 15,0 mM; KCl, 0,5 mM; MgSO₄, 1,0 mM; CaCl₂, 1,0 mM; Na₂HPO₄, 0,05 mM; KH₂PO₄, 0,15 mM; NaHCO₃, 0,7 mM) megtöltött Petri-csészébe helyeztük. A termékenyületlen ikrákat eltávolítottuk.

A termékenyülés utáni 5. naptól a lárvákat Ziegler AP100 (mesterséges plankton) száraz lárvatáppal (100 mikron) etettük és 20hal/100 ml sűrűségben áthelyeztük őket 0,8 literes, rendszervízzel töltött medencékbe, ahol a kísérlet végéig maradtak. A víz minősége $7,5 \pm 0,5$ pH értékű és 500-1000ppm vezetőképességű volt. Az oldott oxigén szintjét 6-7ppm között, a nitrit és ammónia értéket pedig <150 ppm-en tartottuk. A kísérleteket a fényszakaszban végeztük és a halakat $28,5 \pm 0,5\text{ °C}$ hőmérsékleten inkubáltuk.

5.2. Gyógyszeres kezelések

Minden opioid készítmény használata a Health Canada gyógyszerfelügyeleti szerv jóváhagyásával történt. A fentanil-citrátot a Sandoz (QC, Kanada), a naloxon-hidrokloridot az Omega (QC, Kanada) biztosította, a MOR antagonistá CTAP-t (D-Phe-Cys-Tyr-D-Trp-Arg-Thr-Pen-Thr-NH₂), a lidokaint, az Ampakine CX614-et és az 5-HT_{4A} receptor antagonistá BIMU8-at a Tocris (ON, Kanada) szolgáltatta.

A légzési állkapocsmozgások meghatározása

Az élő zebraadánió lárvák légzési állkapocsmozgásait egyedi rendszer segítségével, egy nagyteljesítményű 4K videokamerával (Basler 4K, 4096pi x 3000pi, modell acA4112-30um, Edmunds Optics) és részben telecentrikus 7x nagyítós lencsékkel (Edmund Optics)

számszerűsítettük. A vizet a többlyukú sejttenyésztő lemezek alá helyezett melegítőpárnák segítségével állandó $28,5 \pm 0,5$ °C hőmérsékleten tartottuk. Ezzel a módszerrel 12 zebradánió lárvát lehet egyidejűleg felvételezni. A légzőrendszer aktivitási indexeként mértük az állkapocsmozgásokat, és számszerűsítettük a légzésszámot (1A ábra). A zebradánió embriók 12-lyukú (átmérő 10mm, mélység 4mm) sejttenyésztő lemezekbe kerültek, 54 μ L embrió médium/lyuk térfogattal. A videokamera rendszerünket használva minden gyógyszerkombinációról dorzális felvételeket készítettünk. Kétféle megközelítéssel határoztuk meg az állkapcsi mozgások számát. Az egyik megközelítés során az állkapocsmozgásokat két, egymással kapcsolatban nem álló kutató számolta a kombinációk ismerete nélkül. A mozgásokat percenként számolták egyedekre és kezelésekre lebontva. A másik megközelítéskor az állkapocsmozgást a lárva fejének meghatározott részén történő pixelintenzitás változás alapján mértük. A pixelintenzitás nyomát és a sebességben bekövetkezett intenzitás számszerűsítését, valamint ábrázolását az egyedi Matlab szoftver segítségével készítettük (Mathworks, US). A szemrevételezési és a szoftver által adott adatokat összehasonlítottuk.

5.3. Opioidok által kiváltott légzésdepresszió zebradánióban

A zebradánió lárváknak a lyukakba helyezést követően 10 perc hozzászokási időt hagytunk. A viszonyítási alapul vett légző mozgásokról 1 perces videót készítettünk. Ezt követően a gyógyszerkombinációkat 6 μ L/lyuk elosztásban alkalmaztuk. A kezelések után 30 perces intervallumú VA videót rögzítettünk. Annak meghatározására, hogy a különböző gyógyszerek kiváltanak-e légzésdepressziót, a különböző lárvacsoportok állkapocsmozgását összehasonlítottuk: kontrollcsoport (embrió médium), fentanil csoport, fentanil/naloxon csoport (fentanil és naloxon kombinációja), fentanil/más gyógyszerek (fentanil és potenciális gyógyszerek kombinációja). Lehetőség szerint a különböző csoportok egyedeit egy 12-lyukú sejttenyésztő lemezben szimultán vizsgáltuk (példa: 4 lárva/csoport x 3 különböző csoport). Ahhoz azonban, hogy minden

csoportban megfelelő mennyiségű állat legyen, szükséges volt több különállóan felvételezett 12-lyukú sejtenyésztő lemezes vizsgálatokra is. A zebra-dánió lárvák légzésszám értékeit, a gyógyszerek beadása előtt mért és alapul vett állkapocsmozgás szerint normalizáltuk. Ennek során jelentősen csökkent az egyedek közötti magas variabilitás. A lárvák egymástól eltérő növekedési, illetve viselkedési jellemzőket mutathatnak 12-14 napos korukban, mindez az eltérő fejlődési változóknak, valamint a medencében elérhető tápláléknak és a benne található tápértéknek tulajdonítható. A hasonló fejlődési állapotban lévő lárvák kiválasztásához szelekciós kritériumokat állítottunk fel. A légzésvizsgálatokhoz nem vettük figyelembe azokat az egyedeket, amelyek állkapocsmozgási sebessége nem érte el a 60, illetve meghaladta a 160 mozdulat/perc alapértéket (kezelés előtt). Az ilyen kizáró kritériumok jelentősen csökkentik a csoportok közötti variabilitást.

5.4. Az úszási viselkedés számszerűsítése

A nocicepció meghatározása a nociceptív stimulánsokra adott menekülő úszási reakciók mérésével történt. A zebra-dániókat egyenként, speciális, 90 μ L embrió médiumot tartalmazó 24-lyukú sejtenyésztő lemezbe helyeztük. A lemez fehér akrilfesték bevonatot, valamint háttérvilágítást kapott a videófelvételek kivitelezhetősége miatt. A lemezeket $28,5 \pm 0,5^{\circ}\text{C}$ hőmérsékleten tartottuk. A fentebb leírt felvételezési koncepció alapján készültek a videók a lárvákról. Az úszási kísérletek értékeléséhez egy kereskedelmi szoftvert használtunk (EthoVision XT v15, Noldus Information Technology, Hollandia), amellyel az úszási sebességet (mm/mp) és szögsebességet (szög/mp) számszerűsítettük. A vízzel és lárvákkal teli lyukakba való gyógyszerkiadagolással 10 percet vártunk. Csak azokat az egyedeket vontuk be a vizsgálatba, amelyek ebben a 10 perces időszakban 0,1 és 2 mm/mp közötti úszási sebességet mutattak. Ezt követően, mint nociceptív stimulánsokat a formalint vagy az allil-izotiocianátot (AITC) alkalmaztuk. Ezen stimulánsok használatát korábban már igazolták emlősökkel és zebra-dániókkal foglalkozó tanulmányokban (Magalhães et al., 2017; Oda

et al., 2016). Az A1 potenciális tranziens receptoron közvetlen ható AITC részt vesz a fájdalomérzékelésben. Az opioid analgetikumokkal formalint, illetve AITC-t kombináltunk az opioid fájdalomcsillapítók hatásának meghatározására zebradánió lárvában.

5.5. Az opioid fájdalomcsillapítás zebradánió lárvákban

A zebradánió lárváknak (megtermékenyülés után 12-14 napon) a 24-lyukú lemezbe helyezését követően 10 perc hozzászokási időt biztosítottunk. Az alap légzőmozgásokról ebben az időintervallumban videófelvételt készítettünk. A 10 perc leteltekor minden lyukba 10 μ L gyógyszerhatóanyag-kombináció került és ezekről 15 perces videófelvétel készült. A különböző kombinációk fájdalomcsillapító hatásának meghatározásához összehasonlítottuk a csoportok úszási sebességét: kontroll csoport (embrió medium), formalin vagy AITC csoport, fentanil/formalin vagy fentanil/AITC csoport (fentanil és formalin kombináció), formalin/fentanil/naloxon vagy AITC/fentanil/naloxon csoport. A naloxon helyett CTAP-t is használtunk. Lehetőség szerint ezen csoportokat egy 24-lyukú lemezen belül szimultán teszteltük (négy csoport tesztelése esetén csoportonként hat lárva). Több felvétel elkészítésére volt szükség a megfelelő egyedszám/csoport érdekében. Az úszási- és szögsebesség kiszámítása a kezelést követő első 3 percben (0-3 perc) történt, amit a kiértékeléskor használtunk.

5.6. Statisztikai értékelés

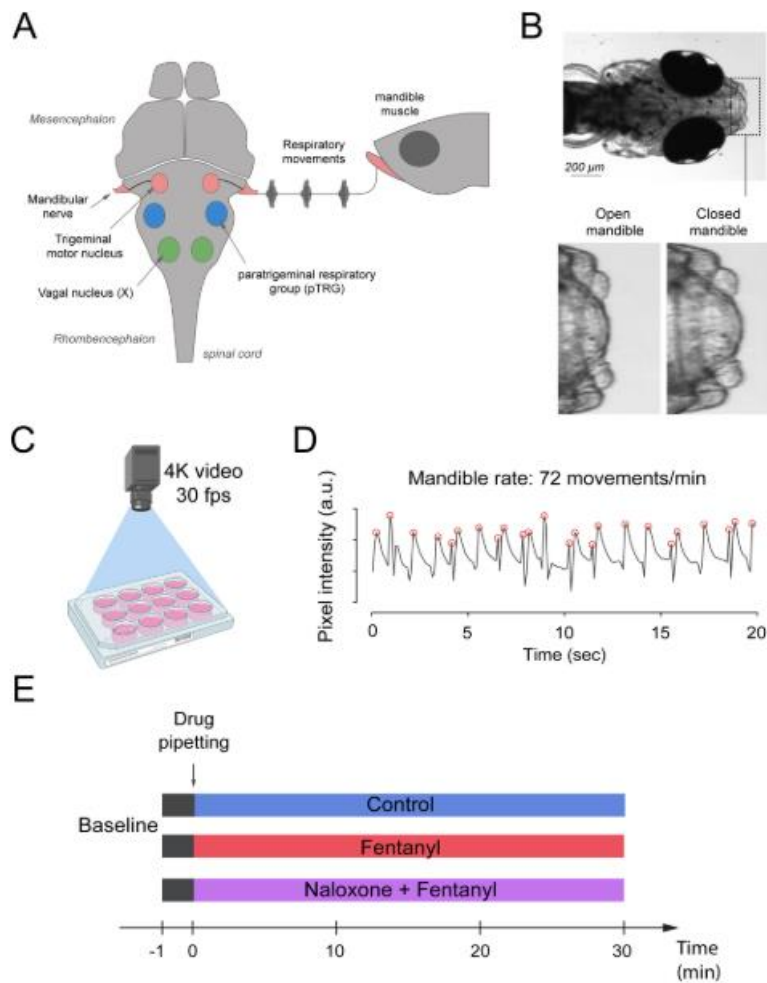
A zebradánió lárvákban felvett adatok nem mindig normál eloszlásúak. Emiatt Shapiro-Wilk próbával normalitás-vizsgálatot végeztünk és Brown-Forsythe próbával vizsgáltuk a varianciák egyenlőségét. Az „Eredmények” alcím alatt feltüntetett összes légzési adat normál eloszlást követett, miután a légzési sebességet normalizáltuk az alapul vett légzési sebességhez (mielőtt még bármilyen kezelés történt volna). Az adatok normál eloszlásakor egyszerre több csoportot értékeltünk egyszempontos ANOVA-val és az egyes csoportokat Holm-Sidak-féle post hoc teszttel hasonlítottuk össze. Az eredményeket egyedekre levetített adatok és

csoportátlagok formájában mutattuk be, illetve a szórást hibasávokkal írtuk le. Az adatok azonban gyakran nem normális eloszlásúak. Példaként az úszási sebesség és szögsebesség nem mutatott normál eloszlást, még a kiindulási értékekre normalizálva sem. A kísérleti csoportoknál a Wilcoxon próbát, valamint Dunn-féle post hoc tesztet alkalmaztuk a változók nem normális eloszlásakor. Az adatokat különálló adatpontként és mediánként mutattuk be, hibasávokkal, amelyek a 25. és 75. percentilist (interkvartilis tartományt) mutatják. Egyes esetekben kiugró értékeket tapasztaltunk. Ezen értékek objektív azonosításához kiválogattuk és kiiktattuk az adatbázisból azokat az adatpontokat, amelyek az interkvartilis tartomány 1,5-szerese alatt vagy felett voltak megtalálhatók (Michel et al., 2020). Az összes statisztikai próbát és grafikont a Sigmaplot (14. verzió, SAS) segítségével, a képeket pedig az Adobe Illustratorral (Creative Suite 5, Adobe) készítettük.

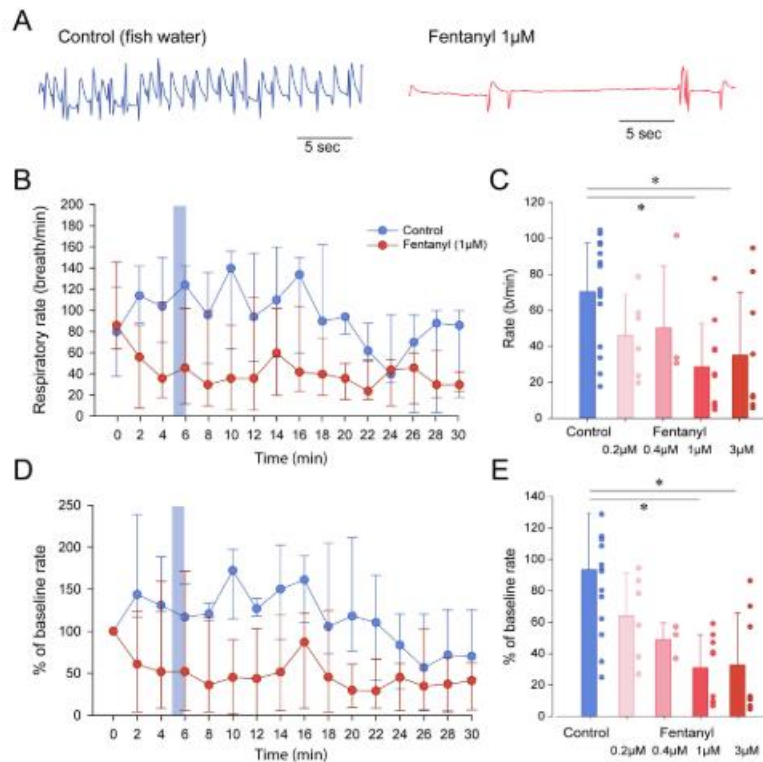
6. Köszönetnyilvánítás

A kutatást a St. Michael's Hospital Foundation Kutatási Innovációs Tanácsának Alapja és a JP Bickell Foundation Orvosi Ösztöndíja támogatta. SZ-t a CIHR Kanada Posztgraduális Ösztöndíja támogatta. Köszönetet szeretnénk még mondani Alexandra Ho-nak az adatok elemzésében nyújtott segítségéért.

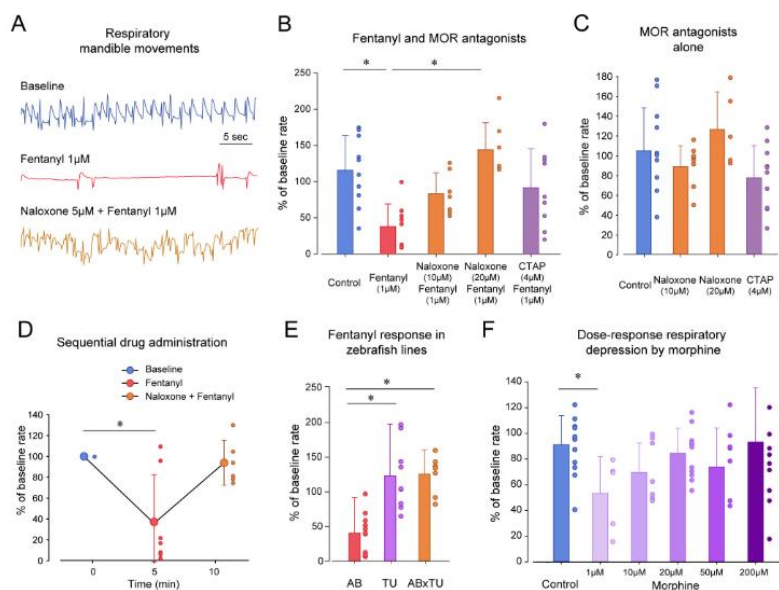
Ábrák és táblázatok

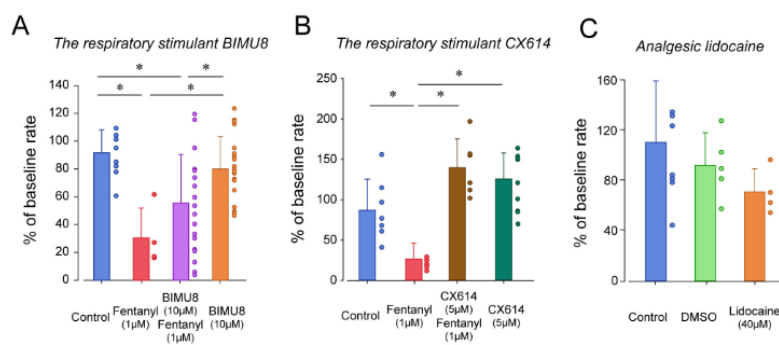
1. ábra A légzőszerv hálózati aktivitásának számszerűsítése a szabadon mozgó lárvakorú zebradánió állkapocs mozgása alapján. (A) A zebradánió agytörzsi légzésszabályozó központja felelős a légzőskori állkapocsmozgásért. (B) A légzőskori állkapocsmozgás, mint a légzőszervi hálózat aktivitási mutatója. (C) Állkapocsmozgás számszerűsítése a terület pixelváltozásainak alapján 4K nagyfelbontású kamerával. (D) A lárvák légzésszámának meghatározása a termékenyülést követő 12-14 napos korban történt, 12 lyukú lemezbe helyezve. A piros karikák mutatják az állkapocsmozgás csúcspontjait. (E) Az opioid készítmények okozta hypoventiláció számszerű meghatározásához a halakat embrió médiummal (kontroll), fentanillal valamint a naloxon és a fentanil kombinációjával kezeltük.

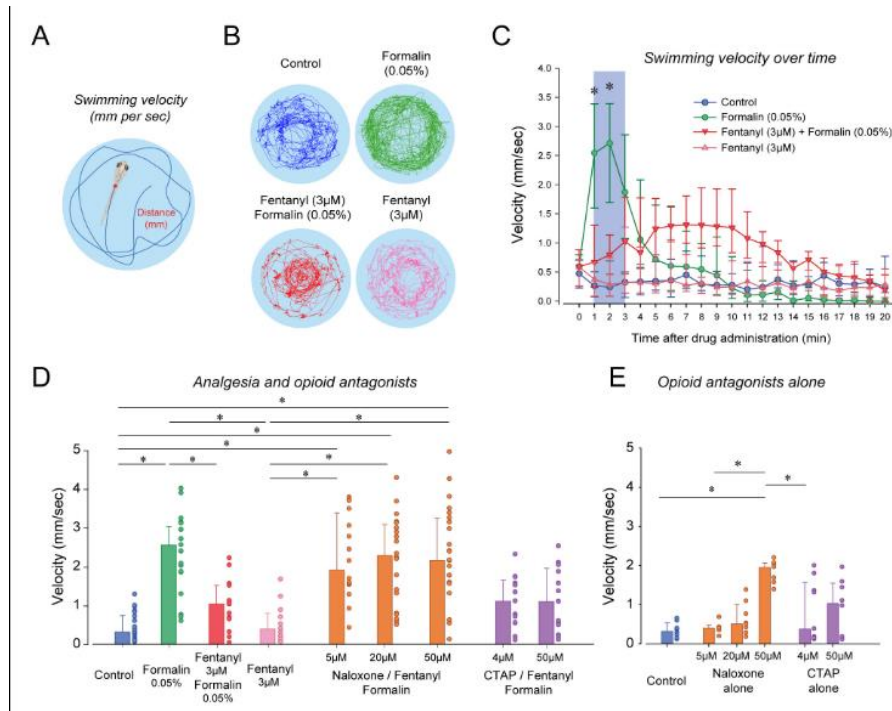
2. ábra A fentanil analgetikum okozta légzésdepresszió zebradánió lárvákban. (A) Embrió médium és fentanil (1 μM) reprezentatív hatása az állkapocs mozgására. A légzés gyorsasága jelentősen csökkent a fentanil hatására. (B) A fentanil expozíció 30 perces időintervallumának 4. percében megfigyelt erőteljes légzéseszkökenés. A légzés sebessége nem egyenletesen oszlott el, így az adatokat középértékekkel megjelölt dobozdiagrammal ábráztuk, kifejezve az interkvartilis tartományt. (C) A fentanil koncentráció növelése dóziszfüggő légzéslassulást indukált. A kontrollhoz képest ($n = 17$) szignifikáns légzéseszkökenés jelentkezett 1 μM ($n = 9$) és 3 μM ($n = 8$) fentanil koncentrációnál, viszont 0,2 μM ($n = 6$) és 0,4 μM ($n = 3$) koncentrációban nem. (D) Az állkapocsmozgások arányának eloszlása egyenetlen a légzési sebesség nagyfokú változékonysága miatt. Az egységesebb adatok bemutatása érdekében meghatároztuk az alapértéknek vett gyógyszerkészítmények használata előtti légzési sebességet, ezáltal jobban szemléltethető a hatóanyagok hatására bekövetkező változás. (E) A kontrollhoz képest szignifikáns légzéseszkökenés jelentkezett 1 μM és 3 μM fentanil koncentrációnál, viszont 0,2 μM és 0,4 μM koncentrációban nem. A C és E grafikonokon az árnyékolás az átlagos adatok számításához használt időszakokat jelzi. B és C diagrammon az adatokat mediánként $\pm 75.$ és $25.$ percentilisként ábráztuk. A D és E ábra az átlag \pm szórás mutatja. A körök reprezentálják a tesztelt zebradánió egyedeket. * a $p < 0,05$ kontrollhoz képest szignifikánsan eltérő mediánt jelöl. Forrásadatok megtalálhatók a 2. ábrán – forrásadat 1. A cikk online verziójában a következő forrásadatok találhatók a 2. ábrához: Forrásadat 1. Az opioid analgetikum fentanil általi légzésszám-csökkenés.

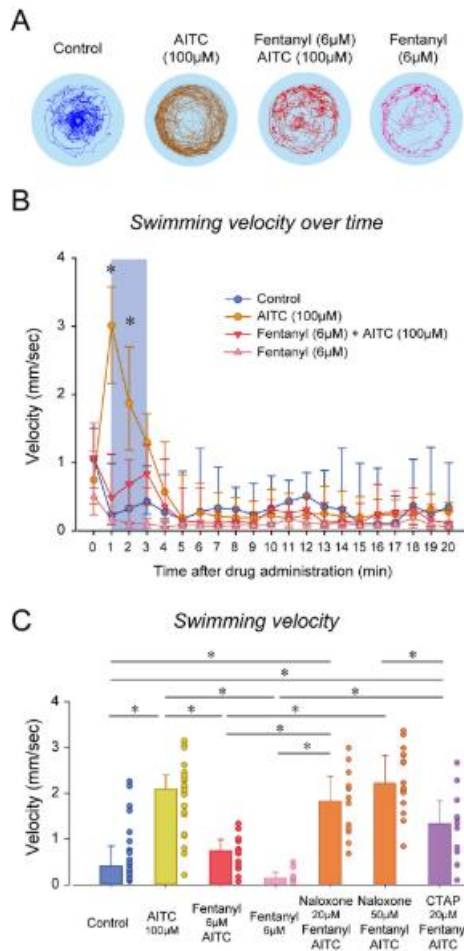
3. ábra A zebradánió lárvák légzését szabályozó, opioid receptorokon keresztül ható gyógyszerek hatása. (A) A lárvák állkapocsmozgása fentanil (1 µM) hatására lelassult, amit a MOR antagonistá naloxon (20 µM) visszafordított. (B) A kontrollcsoporthoz viszonyítva (n = 10) a fentanil (1 µM) szignifikáns lassulást idézett elő (n = 9), amely hatást a MOR antagonistá naloxon szignifikáns mértékben fordított vissza (20 µM, n = 7), azonban a kifejezetten szelektív MOR antagonistá CTAP (4 µM, n = 9) nem. (C) A CTAP és naloxon önmagukban nem hatottak a légzésre. (D) A fentanil csökkentette a légzés sebességét (n = 7), amely hatást a hozzáadott naloxon (9 µM) visszafordított. (E) A fentanil okozta légzésdepresszió egyedül az AB vonalnál (n = 9) következett be, a TU (n = 9) vagy az AB x TU keresztezteknél nem (n = 7). (F) A kontrollal összehasonlítva, a morfínnal kezeltéknél nem volt dóziszfüggő légzéslassulás, viszont 1 µM már szignifikáns csökkenést okozott.* jelezvén a kontrolltól p < 0,05 szignifikánsan eltérő medián értékeket. A normalizált adatokat átlagokban ± szórásokban fejeztük ki. A körök reprezentálják a tesztelt zebradánió egyedeket. AB, mint AB vonal, és TU, mint Tübingen vonal. A forrásadatok a 3. ábrán találhatóak – forrásadatok 1. A cikk online verziójában a következő forrásadatok találhatóak a 3. ábrához: Forrásadat 1. Az opioid receptor gyógyszerhatásának szerepe a légzésdepresszió szabályozásában.

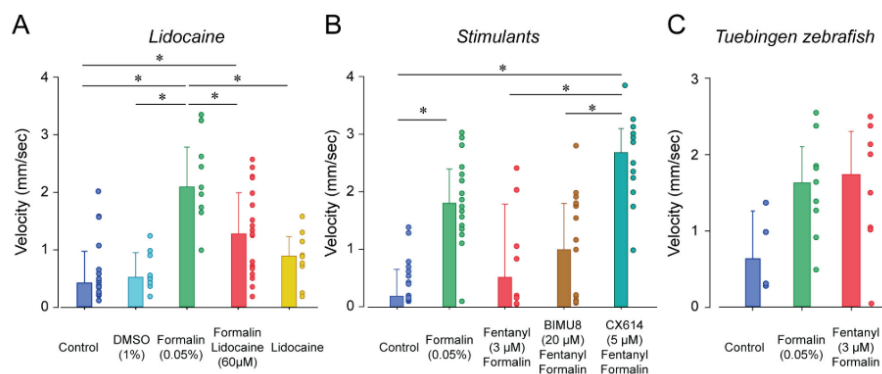
4. ábra Légzési depresszió és légzésserkentők lárvakorú zebradániókban. (A) A légzésserkentő BIMU8 (10 mM), egy 5-HT₄A szerotonin receptor agonista hatását fentanillal kombinálva (n = 20) hasonlítottuk össze a csak fentanillal (n = 4), illetve csak BIMU8-val (n = 21) kezelt csoportokéval. A BIMU8 nem volt elegendő a fentanil által kiváltott légzési depresszió visszafordításához. (B) Az AMPA pozitív alosterikus modulátor CX614 (5 mM) és fentanil (n = 6) fentanillal összehasonlítva (n = 7) vagy a kontrollal (n = 7). A CX614 + fentanil csoport jelentősen magasabb légzési rátát mutatott, mint a fentanil, a DMSO és a kontroll csoportok. (C) Az analgetikum lidokain (n = 4) összehasonlítva a DMSO-val (0,0016%) (n = 5) és a kontrollal (n = 5) alacsonyabb légzési rátát mutatott, mint a kontroll csoport. A normalizált adatokat átlag ± szórás formában mutatjuk be. A pontok az zebradánió egyedekben mért értékeket jelölik. A fekete vonalak és a * jelzik azokat a csoportokat, amelyek szignifikánsan különböznek p < 0,05 valószínűség mellett. Az adatok forrása megtalálható a 4. ábra forrásadatai 1. táblázatban. Ennek a cikknek az online verziója tartalmazza a következő forrásadatokat a 4. ábrához: Forrásadatok 1. Légzési depresszió és légzésserkentők.

5. ábra Nocicepció formalinnal és fájdalomcsillapítás fentanillal lárvakorú zebradániókban. (A) A nocicepció indexeként lárvakorú zebradániókban mértük a formalinra adott viselkedési válaszokat. Az úszást szabadon mozgó lárvákban mértük. Az úszósebességet a másodpercenként megtett távolságban számszerűsítettük. (B) A kontroll halak 0,1-től 1,3 mm/s sebességgel úsztak, míg formalinnal az úszósebesség 0,7-4,1 mm/s-re emelkedett. A fentanil hozzáadása csökkentette az úszósebességet 0,1-2,3 mm/s-re. (C) A kizárólag embrió médiumban lévő lárvák úszósebessége, formalinnal vagy formalin/fentanilnak való kitettség után a formalinnal való kezelést követő 3 percen belül jelentősen megnőtt, míg a fentanillal és formalinnal csak mérsékelten emelkedett a kontrollcsoportokhoz képest. (D) Az átlagos sebességek összehasonlítása a különböző csoportokban a kiindulási pont utáni első 3 percen (késsel árnyékolva) azt mutatta, hogy a formalin ($n = 21$) szignifikánsan növelte a sebességet a kontrollhoz ($n = 22$) képest, míg a fentanil ($n = 13$) csökkentette a formalinra adott választ. A naloxon vagy a CTAP nem blokkolta a fentanil hatását különböző koncentrációkon. (E) A naloxon önmagában növelte a sebességet 50 μM -nél, de 5 és 20 μM -nél nem. A CTAP önmagában nem növelte a sebességet. Az adatokat mediánként mutatjuk be, a hibásávok a 25. és 75. percentilist vagy az interkvartilis tartományt jelölik. A körök az egyes zebradániókban mért értékeket jelölik. * jelzi azokat a csoportokat, amelyek szignifikánsan különböznek $p < 0,05$ valószínűség mellett. Az adatok forrása megtalálható a 5. ábra forrásadatainak 1. táblázatában. Ennek a cikknek az online verziója tartalmazza a következő forrásadatokat és ábrakiegészítéseket a 5. ábrához: Forrásadatok 1. Nocicepció formalinnal és fájdalomcsillapítás fentanillal. Ábrakiegészítés 1. Szögsebesség, mint válasz a formalinra és opioid gyógyszerek hatására.

6. ábra 6. ábra Nocicepció AITC-vel és fájdalomcsillapítás fentanillal lárvakorú zebradániókban. (A) Az AITC nociceptív stimulusra adott viselkedési válaszokat mint nocicepció indexeket mértük a zebradánió lárvakban. Az úszást szabadon mozgó lárvakban mértük. Az úszósebesség magasabb volt az AITC-nek (100 μ M) kitett zebradániókban a kontrollcsoportokhoz képest. (B) Az AITC-vel kombinált fentanillal (6 μ M) kezelt halak úszósebessége alacsonyabb volt, mint a csak AITC-nek kitett halakban. Az AITC-nek kitett lárvak az első 3 perc alatt növekvő sebességet mutattak a felvétel során, míg az AITC és fentanillal kezelt lárvak nem mutattak szignifikáns gyorsulást az első percek alatt. (C) Az átlagos sebességek összehasonlítása az első 3 percn keresztül (kék árnyalattal a Bb-ben) az alapvonal után (idő = 0) azt mutatta, hogy az AITC (n = 26) szignifikánsan növelte a sebességet a kontrollhoz (n = 26) képest, míg a fentanil (n = 9) csökkentette a formalinválaszt. A fentanil önmagában nem befolyásolta szignifikánsan az úszósebességet. A naloxon blokkolta a fentanil hatását 20 μ M (n = 12) és 50 μ M (n = 17) koncentrációkban. A CTAP nem blokkolta a fentanil nociceptív hatását (n = 11). Az összes adatot mediánként mutatjuk be hibaszalagokkal, amelyek a 25. és 75. percentilist vagy az interkvartilis tartományt jelölik. A körök az egyes zebradániókban mért értékeket jelölik. * jelzi azokat a csoportokat, amelyek szignifikánsan különböznek p < 0,05 valószínűség mellett. Az adatok forrása megtalálható a 6. ábra forrásadatainak 1. táblázatában. Ennek a cikknek az online verziója tartalmazza a 6. ábrához tartozó forrásadatokat és ábrakiegészítéseket: Forrásadatok 1. Nocicepció AITC-vel és fájdalomcsillapítás fentanillal. Ábrakiegészítés 1. Szögsebesség, mint válasz az AITC-re és opioid gyógyszerek hatására.

7. ábra Lárvakorú zebradániók analgetikus profiljai. (A) Annak érdekében, hogy meghatározzuk, a fájdalomcsillapítási vizsgálatok megismételhető-e nem-opioid analgetikumokkal, lidokaint alkalmaztunk, ami széles körben használt az orvosi gyakorlatban. A lidokain formalinnal kombinálva ($n = 19$) csak mérsékelten csökkentette az úszósebességet a formalinhoz ($n = 10$) képest. (B) A légzésserkentő BIMU8 fentanillal és formalinnal kombinálva ($n = 17$) nem befolyásolta jelentősen az úszósebességet a formalin/fentanyl ($n = 8$) kombinációhoz képest. Másrészt a CX614/formalin/fentanyl ($n = 12$) szignifikáns különbségeket mutatott a kontrollhoz ($n = 21$) képest. (C) A fentanyl fájdalomcsillapító tulajdonságait a Tübingen vonalon is megvizsgáltuk. Ahogyan a légzési vizsgálatoknál megfigyeltük, a fentanyl ($n = 10$) nem csökkentette az úszóválaszt a formalinhoz ($n = 9$) képest, ahogyan az AB vonalnál tette. Az összes adatot mediánként mutatjuk be hibaszalagokkal, amelyek a 25. és 75. percentilist vagy az interkvartilis tartományt jelölik. A körök az egyes zebradániókban mért értékeket jelölik. * jelzi azokat a csoportokat, amelyek szignifikánsan különböznek $p < 0,05$ valószínűségi értéktől. Az adatok forrása megtalálható a 7. ábra forrásadatainak 1. táblázatában. Ennek a cikknek az online verziója tartalmazza a a 7. ábrához tartozó forrásadatokat és ábrakiiegészítéseket: Forrásadatok 1. Larvális zebradániók analgetikus profiljai. Ábrakiiegészítés 1. Szögsebesség, mint válasz a formalin, a lidokain és a stimulánsok hatására.

Kulcsfontosságú források táblázata

Reagens típus (faj) vagy forrás	Megnevezés	Forrás	Azonosító	Megjegyzések
Vonal, vonal háttér (<i>Danio rerio</i>)	AB zebradánió	Torontói Mississauga Egyetem Gyermekkórháza (ON, Kanada)		
Vonal, vonal háttér (<i>Danio rerio</i>)	Tübingen (TU) zebradánió	Torontói Mississauga Egyetem Gyermekkórháza (ON, Kanada)		
Vonal, vonal háttér	ABxTU zebradánió	Keresztelve a Szent Mihály Kórházban (ON, Kanada)		
Kémiai vegyület, gyógyszer	Fentanil-citrát	Sandoz (QC, Kanada)	Cikkszám: 2520	
Kémiai vegyület, gyógyszer	Morfin-szulfát	Sandoz (QC, Kanada)	Cikkszám: 5642	
Kémiai vegyület, gyógyszer	Naloxon-hidroklorid	Omega (QC, Kanada)	Cikkszám: L0010224	
Kémiai vegyület, gyógyszer	CTAP (D-Phe-Cys-Tyr-D-Trp-Arg-Thr-Pen-Thr-NH ₂)	Tocris (ON, Kanada)	Cikkszám: 1560/1	
Kémiai vegyület, gyógyszer	Lidokain	Tocris (ON, Kanada)	Cikkszám: 3057	
Kémiai vegyület, gyógyszer	CX 614	Tocris (ON, Kanada)	Cikkszám: 5149	
Kémiai vegyület, gyógyszer	BIMU 8	Tocris (ON, Kanada)	Cikkszám: 4374/5	
Kémiai vegyület, gyógyszer	Allil-izotiocianát (AITC)	Sigma-Aldrich (ON, Kanada)	Cikkszám: 36682	
Kémiai vegyület, gyógyszer	Formalin	VWR	Cikkszám: 89370/094	
Kémiai vegyület, gyógyszer	Dimetil-szulfoxid (DMSO)	Sigma-Aldrich (ON, Kanada)	Cikkszám: 472301	
Szoftver, algoritmus	Sigmaplot	Version 14, SAS		
Szoftver, algoritmus	Adoba Illustrator	Creative Suite 5, Adobe		
Szoftver, algoritmus	EthoVision XT	v15, Noldus Information Technology, Hollandia		
Szoftver, algoritmus	Matlab	Mathworks, US		

Irodalomjegyzék

- Ahrens MB, Orger MB, Robson DN, Li JM, Keller PJ. 2013. Whole-brain functional imaging at cellular resolution using light-sheet microscopy. *Nature Methods* 10:413–420. DOI: <https://doi.org/10.1038/nmeth.2434>, PMID: 23524393
- Avdesh A, Chen M, Martin-Iverson MT, Mondal A, Ong D, Rainey-Smith S, Taddei K, Lardelli M, Groth DM, Verdile G, Martins RN. 2012. Regular care and maintenance of a zebrafish (*Danio rerio*) laboratory: an introduction. *Journal of Visualized Experiments* 1:e4196. DOI: <https://doi.org/10.3791/4196>
- Bamps D, Vriens J, de Hoon J, Voets T. 2021. TRP channel cooperation for nociception: therapeutic opportunities. *Annual Review of Pharmacology and Toxicology* 61:655–677. DOI: <https://doi.org/10.1146/annurev-pharmtox-010919-023238>, PMID: 32976736
- Bian JM, Wu N, Su RB, Li J. 2012. Opioid receptor trafficking and signaling: what happens after opioid receptor activation? *Cellular and Molecular Neurobiology* 32:167–184. DOI: <https://doi.org/10.1007/s10571-011-9755-5>, PMID: 21947865
- Bongianni F, Mutolo D, Cinelli E, Pantaleo T. 2016. Neural mechanisms underlying respiratory rhythm generation in the lamprey. *Respiratory Physiology & Neurobiology* 224:17–26. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.resp.2014.09.003>, PMID: 25220696
- Brown KA, Laferriere A, Lakheeram I, Moss IR. 2006. Recurrent hypoxemia in children is associated with increased analgesic sensitivity to opiates. *Anesthesiology* 105:665–669. DOI: <https://doi.org/10.1097/00000542-200610000-00009>, PMID: 17006062
- Chen M, Zhao Y, Yang H, Luan W, Song J, Cui D, Dong Y, Lai B, Ma L, Zheng P. 2015. Morphine disinhibits glutamatergic input to VTA dopamine neurons and promotes dopamine neuron excitation. *eLife* 4:e09275. DOI: <https://doi.org/10.7554/eLife.09275>, PMID: 26208338
- Cinelli E, Robertson B, Mutolo D, Grillner S, Pantaleo T, Bongianni F. 2013. Neuronal mechanisms of respiratory pattern generation are evolutionary conserved. *Journal of Neuroscience* 33:9104–9112. DOI: <https://doi.org/10.1523/JNEUROSCI.0299-13.2013>, PMID: 23699521
- Dahan A, Aarts L, Smith TW. 2010. Incidence, reversal, and prevention of Opioid-induced respiratory depression. *Anesthesiology* 112:226–238. DOI: <https://doi.org/10.1097/ALN.0b013e3181c38c25>, PMID: 20010421
- Dahan A, van der Schrier R, Smith T, Aarts L, van Velzen M, Niesters M. 2018. Averting Opioid-induced respiratory depression without affecting analgesia. *Anesthesiology* 128:1027–1037. DOI: <https://doi.org/10.1097/ALN.0000000000002184>, PMID: 29553984
- Ferguson LM, Drummond GB. 2006. Acute effects of fentanyl on breathing pattern in anaesthetized subjects. *British Journal of Anaesthesia* 96:384–390. DOI: <https://doi.org/10.1093/bja/ael011>, PMID: 16449234

- Florence CS, Zhou C, Luo F, Xu L. 2016. The economic burden of prescription opioid overdose, abuse, and dependence in the united states, 2013. *Medical Care* 54:901–906. DOI: <https://doi.org/10.1097/MLR.0000000000000625>, PMID: 27623005
- Gomes T, Juurlink DN. 2016. Opioid use and overdose: what we've learned in Ontario. *Healthcare Quarterly* 18:8–11. DOI: <https://doi.org/10.12927/hcq.2016.24568>, PMID: 27009700
- Gray PA, Rekling JC, Bocchiaro CM, Feldman JL. 1999. Modulation of respiratory frequency by peptidergic input to rhythmogenic neurons in the preBötzinger complex. *Science* 286:1566–1568. DOI: <https://doi.org/10.1126/science.286.5444.1566>, PMID: 10567264
- Gutstein HB. 2001. Opioid analgesics. In: Hardman J. G, Limbird L. E, Gilman A. G (Eds). *Goodman and Gilman's the Pharmacological Basis for Therapeutics*. New-York: McGraw-Hill. p. 569–618. DOI: <https://doi.org/10.1021/jm058286b>
- IASP. 2018. IASP Statement on Opioids. <https://www.iasp-pain.org/Advocacy/OpioidPositionStatement>
- Jacquin TD, Sadoc G, Borday V, Champagnat J. 1999. Pontine and medullary control of the respiratory activity in the trigeminal and facial nerves of the newborn mouse: an in vitro study. *European Journal of Neuroscience* 11:213–222. DOI: <https://doi.org/10.1046/j.1460-9568.1999.00420.x>, PMID: 9987025
- James A, Williams J. 2020. Basic opioid pharmacology - An update. *British Journal of Pain* 14:115–121. DOI: <https://doi.org/10.1177/2049463720911986>, PMID: 32537150
- Jiang M, Alheid GF, Calandriello T, McCrimmon DR. 2004. Parabrachial-lateral pontine neurons link nociception and breathing. *Respiratory Physiology & Neurobiology* 143:215–233. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.resp.2004.07.019>, PMID: 15519557
- Jones CM, Mack KA, Paulozzi LJ. 2013. Pharmaceutical overdose deaths, united states, 2010. *Jama* 309:657–659. DOI: <https://doi.org/10.1001/jama.2013.272>, PMID: 23423407
- Krause KL, Neumueller SE, Marshall BD, Kiner T, Bonis JM, Pan LG, Qian B, Forster HV. 2009. Micro-opioid receptor agonist injections into the presumed pre-Botzinger complex and the surrounding region of awake goats do not alter eupneic breathing. *Journal of Applied Physiology* 107:1591–1599. DOI: <https://doi.org/10.1152/jappphysiol.90548.2008>, PMID: 19745186
- Le Merrer J, Becker JA, Befort K, Kieffer BL. 2009. Reward processing by the opioid system in the brain. *Physiological Reviews* 89:1379–1412. DOI: <https://doi.org/10.1152/physrev.00005.2009>, PMID: 19789384
- Lopez-Luna J, Al-Jubouri Q, Al-Nuaimy W, Sneddon LU. 2017. Reduction in activity by noxious chemical stimulation is ameliorated by immersion in analgesic drugs in zebrafish. *The Journal of Experimental Biology* 220:1451–1458. DOI: <https://doi.org/10.1242/jeb.146969>, PMID: 28424313

- Lötsch J, Skarke C, Schneider A, Hummel T, Geisslinger G. 2005. The 5-hydroxytryptamine 4 receptor agonist mosapride does not antagonize morphine-induced respiratory depression. *Clinical Pharmacology & Therapeutics* 78:278–287. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.clpt.2005.05.010>, PMID: 16153398
- Macintyre PE, Loadman JA, Scott DA. 2011. Opioids, ventilation and acute pain management. *Anaesthesia and Intensive Care* 39:545–558. DOI: <https://doi.org/10.1177/0310057X1103900405>, PMID: 21823370
- MacRae CA, Peterson RT. 2015. Zebrafish as tools for drug discovery. *Nature Reviews Drug Discovery* 14:721–731. DOI: <https://doi.org/10.1038/nrd4627>, PMID: 26361349
- Magalhães FEA, de Sousa C, Santos S, Menezes RB, Batista FLA, Abreu ÂO, de Oliveira MV, Moura L, Raposo RDS, Campos AR. 2017. Adult zebrafish (*Danio rerio*): An alternative behavioral model of Formalin-Induced nociception. *Zebrafish* 14:422–429. DOI: <https://doi.org/10.1089/zeb.2017.1436>, PMID: 28704145
- Manglik A, Lin H, Aryal DK, McCorvy JD, Dengler D, Corder G, Levit A, Kling RC, Bernat V, Hübner H, Huang XP, Sassano MF, Giguère PM, Löber S, Duan D, Scherrer G, Kobilka BK, Gmeiner P, Roth BL, Shoichet BK. 2016. Structure-based discovery of opioid analgesics with reduced side effects. *Nature* 537:185–190. DOI: <https://doi.org/10.1038/nature19112>, PMID: 27533032
- Manzke T, Guenther U, Ponimaskin EG, Haller M, Dutschmann M, Schwarzacher S, Richter DW. 2003. 5-HT₄(a) receptors avert opioid-induced breathing depression without loss of analgesia. *Science* 301:226–229. DOI: <https://doi.org/10.1126/science.1084674>, PMID: 12855812
- Marron Fdez de Velasco E, Law PY, Rodríguez RE. 2009. Mu opioid receptor from the zebrafish exhibits functional characteristics as those of mammalian mu opioid receptor. *Zebrafish* 6:259–268. DOI: <https://doi.org/10.1089/zeb.2009.0594>, PMID: 19761379
- McGrath M, Hoyt H, Pence A, Jayakar SS, Zhou X, Forman SA, Cohen JB, Miller KW, Raines DE. 2020.
- Competitive antagonism of etomidate action by diazepam: in vitro GABA_A receptor and in vivo zebrafish studies. *Anesthesiology* 133:583–594. DOI: <https://doi.org/10.1097/ALN.0000000000003403>, PMID: 32541553
- Michel MC, Murphy TJ, Motulsky HJ. 2020. New author guidelines for displaying data and reporting data analysis and statistical methods in experimental biology. *Journal of Pharmacology and Experimental Therapeutics* 372:136–147. DOI: <https://doi.org/10.1124/jpet.119.264143>, PMID: 31884418
- Missaghi K, Le Gal JP, Gray PA, Dubuc R. 2016. The neural control of respiration in lampreys. *Respiratory Physiology & Neurobiology* 234:14–25. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.resp.2016.08.007>, PMID: 27562521
- Mogri M, Khan MIA, Grant BJB, Mador MJ. 2008. Central sleep apnea induced by acute ingestion of opioids. *Chest* 133:1484–1488. DOI: <https://doi.org/10.1378/chest.07-1891>, PMID: 18574293

- Montandon G, Qin W, Liu H, Ren J, Greer JJ, Horner RL. 2011. PreBotzinger complex neurokinin-1 receptor-expressing neurons mediate opioid-induced respiratory depression. *Journal of Neuroscience* 31:1292–1301. DOI: <https://doi.org/10.1523/JNEUROSCI.4611-10.2011>, PMID: 21273414
- Montandon G, Cushing SL, Campbell F, Propst EJ, Horner RL, Narang I. 2016a. Distinct cortical signatures associated with sedation and respiratory rate depression by morphine in a pediatric population. *Anesthesiology* 125:889–903. DOI: <https://doi.org/10.1097/ALN.0000000000001303>, PMID: 27541315
- Montandon G, Ren J, Victoria NC, Liu H, Wickman K, Greer JJ, Horner RL. 2016b. G-protein-gated inwardly rectifying potassium channels modulate respiratory depression by opioids. *Anesthesiology* 124:641–650. DOI: <https://doi.org/10.1097/ALN.0000000000000984>, PMID: 26675532
- Montandon G, Horner RL. 2019. Electrocortical changes associating sedation and respiratory depression by the opioid analgesic fentanyl. *Scientific Reports* 9:14122. DOI: <https://doi.org/10.1038/s41598-019-50613-2>, PMID: 31575947
- Montandon G, Slutsky AS. 2019. Solving the opioid crisis: respiratory depression by opioids as critical end point. *Chest* 156:653–658. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.chest.2019.05.015>, PMID: 31194974
- Mutolo D, Bongiani F, Einum J, Dubuc R, Pantaleo T. 2007. Opioid-induced depression in the lamprey respiratory network. *Neuroscience* 150:720–729. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.neuroscience.2007.09.028>, PMID: 17949922
- Mutolo D, Bongiani F, Cinelli E, Pantaleo T. 2010. Role of neurokinin receptors and ionic mechanisms within the respiratory network of the lamprey. *Neuroscience* 169:1136–1149. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.neuroscience.2010.06.004>, PMID: 20540991
- Nagappa MW, Montandon TN, Sprung G, Chung F. 2017. Opioids, Respiratory Depression and Sleep-Disordered Breathing. In: Mulier J (Ed). *Best Practice & Research Clinical Anaesthesiology*. Elsevier. p. 469–485. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.bpa.2017.05.004>
- Oda M, Kurogi M, Kubo Y, Saitoh O. 2016. Sensitivities of two zebrafish TRPA1 paralogs to chemical and thermal stimuli analyzed in heterologous expression systems. *Chemical Senses* 41:261–272. DOI: <https://doi.org/10.1093/chemse/bjv091>, PMID: 26826723
- Oertel BG, Schmidt R, Schneider A, Geisslinger G, Loesch J. 2006. The mu-opioid receptor gene polymorphism 118A>G depletes alfentanil-induced analgesia and protects against respiratory depression in homozygous carriers. *Pharmacogenetics and Genomics* 16:625–636. DOI: <https://doi.org/10.1097/01.fpc.0000220566.90466.a2>, PMID: 16906017
- Pattinson KTS. 2008. Opioids and the control of respiration. *British Journal of Anaesthesia* 100:747–758. DOI: <https://doi.org/10.1093/bja/aen094>

- Ren J, Poon BY, Tang Y, Funk GD, Greer JJ. 2006. Ampakines alleviate respiratory depression in rats. *American Journal of Respiratory and Critical Care Medicine* 174:1384–1391. DOI: <https://doi.org/10.1164/rccm.200606-778OC>, PMID: 16973981
- Sanchez-Simon FM, Rodriguez RE. 2008. Developmental expression and distribution of opioid receptors in zebrafish. *Neuroscience* 151:129–137. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.neuroscience.2007.09.086>, PMID: 18082336
- Sora I, Funada M, Uhl GR. 1997. The mu-opioid receptor is necessary for [D-Pen2,D-Pen5]enkephalin-induced analgesia. *European Journal of Pharmacology* 324:R1–R2. DOI: [https://doi.org/10.1016/S0014-2999\(97\)10016-4](https://doi.org/10.1016/S0014-2999(97)10016-4), PMID: 9145787
- Steenbergen PJ, Bardine N. 2014. Antinociceptive effects of buprenorphine in zebrafish larvae: an alternative for rodent models to study pain and nociception? *Applied Animal Behaviour Science* 152:92–99. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.applanim.2013.12.001>
- Taylor JC, Dewberry LS, Totsch SK, Yessick LR, DeBerry JJ, Watts SA, Sorge RE. 2017. A novel zebrafish-based model of nociception. *Physiology & Behavior* 174:83–88. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.physbeh.2017.03.009>, PMID: 28288793
- Tetzlaff JE. 2000. The pharmacology of local anesthetics. *Anesthesiology Clinics of North America* 18:217–233. DOI: [https://doi.org/10.1016/S0889-8537\(05\)70161-9](https://doi.org/10.1016/S0889-8537(05)70161-9)
- van der Schier R, Roozkrans M, van Velzen M, Dahan A, Niesters M. 2014. Opioid-induced respiratory depression: reversal by non-opioid drugs. *F1000Prime Reports* 6:79. DOI: <https://doi.org/10.12703/P6-79>, PMID: 25343036
- Venner A, Todd WD, Fraigne J, Bowrey H, Eban-Rothschild A, Kaur S, Anaclet C. 2019. Newly identified sleep-wake and circadian circuits as potential therapeutic targets. *Sleep* 42:zs023. DOI: <https://doi.org/10.1093/sleep/zsz023>, PMID: 30722061
- Wilkerson RG, Kim HK, Windsor TA, Mareiniss DP. 2016. The opioid epidemic in the united states. *Emergency Medicine Clinics of North America* 34:e1–e23. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.emc.2015.11.002>, PMID: 27133253
- Winpenny D, Clark M, Cawkill D. 2016. Biased ligand quantification in drug discovery: from theory to high throughput screening to identify new biased m opioid receptor agonists. *British Journal of Pharmacology* 173:1393–1403. DOI: <https://doi.org/10.1111/bph.13441>, PMID: 26791140
- Yang X, Jounaidi Y, Mukherjee K, Fantasia RJ, Liao EC, Yu B, Forman SA. 2019. Drug-selective anesthetic insensitivity of zebrafish lacking g-Aminobutyric acid type A receptor b3 subunits. *Anesthesiology* 131:1276–1291. DOI: <https://doi.org/10.1097/ALN.0000000000002963>, PMID: 31567362
- Yassen A, Olofsen E, Kan J, Dahan A, Danhof M. 2008. Pharmacokinetic-pharmacodynamic modeling of the effectiveness and safety of buprenorphine and fentanyl in rats. *Pharmaceutical Research* 25:183–193. DOI: <https://doi.org/10.1007/s11095-007-9440-z>, PMID: 17914664

- Yoon SY, Woo J, Park JO, Choi EJ, Shin HS, Roh DH, Kim KS. 2015. Intrathecal RGS4 inhibitor, CCG50014, reduces nociceptive responses and enhances opioid-mediated analgesic effects in the mouse Formalin test. *Anesthesia & Analgesia* 120:671–677. DOI: <https://doi.org/10.1213/ANE.0000000000000607>, PMID: 25695583
- Zhang Z, Xu F, Zhang C, Liang X. 2007. Activation of opioid mu receptors in caudal medullary raphe region inhibits the ventilatory response to hypercapnia in anesthetized rats. *Anesthesiology* 107:288–297. DOI: <https://doi.org/10.1097/01.anes.0000270760.46821.67>, PMID: 17667574

Magyar nyelvű összefoglaló

Jelen cikk fontosságát indokolja, hogy az opioidok használata nagy mértéket öltött, amit jól mutat, hogy Észak-Amerikában évente több millió túladagolós esetet jelentenek.

Ilyen opioid készítmények – pl. a fentanil, oxikodon, heroin – széleskörűen alkalmazott fájdalomcsillapító szerek, azonban túlzott használat esetén vagy mellékhatásként többek között légzésdepressziót idézhetnek elő, amely akár halállal is végződhet. Emiatt szükség lenne olyan készítmények felkutatására, amelyek nincsenek negatív hatással a légzésre, ehhez pedig elengedhetetlen a megfelelő állatmodell megtalálása.

A zebra-dánió (*Danio rerio*) egy igen népszerű modellszervezet számos tudományterületen, mivel figyelemreméltó hasonlóságokat mutat fiziológiájában és génállományában az emberéhez. A Zaig és társai által kifejlesztett módszer lehetővé teszi a gyógyszer-hatóanyagok hatásainak és az általuk kiváltott fájdalom megjelenésének és megszüntetésének számszerű értékelését. Az alkalmazott tesztek egyszerűek, több egyed vizsgálatára is alkalmasak. Az állatmodell kiválasztásánál fontos szempont volt a gyors és nagy számú utódnemzés mellett, hogy egyezzenek az opioidokra kifejezett, emlősöknél is megfigyelt hatásmechanizmusok. Jelen cikkben Zaig és munkatársai a megtermékenyítéstől számított 12-14 napos lárvák úszási sebességét, valamint szögsebességét mérték, mint a különböző opioid vegyületekre adott válaszokat.

Az eredmények alapján, az alkalmazott zebra-dánió lárva modell használatát érdemes átültetni a fenotípus alapon megközelített, nagy áteresztőképességű gyógyszerkutatás során végzett szűrési eljárásokba.

Angol nyelvű összefoglaló

The importance of the present article is justified by the fact that the use of opioids has reached excessive levels, which is well demonstrated in North America with millions of overdosing cases annually. Such opioids as e.g. fentanyl, oxycodone, and heroin are broadly used analgesics, however, if overdosed or as a side-effect these can induce hypoventilation, which can even lead to death. Thus, it is vital to discover those chemical compounds which don't have such harmful effect on breathing, and the amenable animal model is essential for the researches. Zebrafish (*Danio rerio*) is a very popular animal model in numerous fields as it remarkably resembles humans in its physiology and large parts of its genome.

The method Zaig et al. have developed enables the quantitative assessment of the effects of the pharmaceuticals and the pain as well as its cessation induced by these compounds. The applied tests are simple and more individuals can be involved at once. When it came to the animal model question it was cardinal, besides the high reproduction, that the mechanisms of action of opioid drugs should not differ between zebrafish and mammals.

In this article, Zaig et al. measured the 12-14 days post-fertilization larvae's swimming velocity and angular velocity as various responses given to the opioid compounds.

Based on the results, the application of the zebrafish larvae model is worthwhile to adapt in phenotype-based high-throughput drug discovery procedures.

Nyilatkozatok

Konzulensi nyilatkozat

A dolgozat készítőjének konzulense nyilatkozom arról, hogy a Záródolgozat/Szakdolgozat/Diplomadolgozat/Képesítőfordítást áttekintettem, a hallgatót az irodalmi források korrekt kezelésének követelményeiről, jogi és etikai szabályairól tájékoztattam.

A Záródolgozat/Szakdolgozat/Diplomadolgozat záróvizsgán történő védeésre javaslom / nem javaslom*.

A dolgozat állam- vagy szolgálati titkot tartalmaz: igen nem*

Kelt: 2024. év április hó 19. nap

Konzulens

Szerzői nyilatkozat

Alulírott Lajos Annamária Lilla, Agrár és természettudományi szakfordító szakos hallgató kijelentem, hogy a „Az opiát tartalmú gyógyszerek által kiváltott hipoventiláció és fájdalomcsillapítás zebradánió lárva modellen” című szakdolgozat/diplomamunka/képesítőfordítás a saját munkám eredménye. Azon részeket, melyeket más szerzők munkájából vettem át, egyértelműen megjelöltem, s az irodalomjegyzékben szerepeltettem.

Ha a fenti nyilatkozattal valótlan állítottam, tudomásul veszem, hogy a Záróvizsga-bizottság a záróvizsgából kizár és záróvizsgát csak új dolgozat készítése után tehetek.

a hallgató aláírása